

Молода Україна

Журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XII

КВІТЕНЬ — 1962 — APRIL

Ч. 92

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Української Молоді.

Голова ЦК — Є. ФЕДОРЕНКО
Редагує Колегія.

Головний редактор — І. ПИШКАЛО

Мовно-літературний ред. — П. СТЕП

Адміністратор — В. ПАВЛЮК

Умови передплати в Канаді:

На півроку \$2.00, на один рік \$3.50, В США і інших країнах — \$4.00 річно. Ціна окремого числа 35 центів.

MOLODA UKRAINA (Young Ukraine). A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Central Committee of the Ukrainian Democratic Youth Association.

President: E. FEDORENKO

Editor: I. PYSHKALO

Subscription in Canada for 6 months \$2.00, one year \$3.50.

Single issue 35 c.

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada",
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre.
(Bs. As.) Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11,
England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine,
France.

K-to: Paris CC 11.087.11

Міністер Юстиції Канади в Торонті

15-го березня ц. р., в залі Масарик Голл, відділи Прогресивних консерватів Парк Дейл, Гай Парк та Давенпорт, із участю українців, влаштували вечір на пошану міністра юстиції Канади дост. Е. Д. ФУЛТОНА. Вечером керував член федерального уряду адв. Артур Малоні.

Вечір сладався з двох частин: інтернаціонального концерту, в яким взяли участь ірландці, італійці, латвійці та українці, і політичного ві-

ча з виступами федеральних послів д-ра Івана КУЧЕРЕПИ, Аргура МАЛОНІ та видавця торонтонського щоденника "Телеграм" Дж. БЕССЕТА.

Міністра юстиції і його дружину вітала вся зала. Дружині піднесено квіти.

Міністер виступив з довшою промовою, в якій порушив цілу низку питань, а зокрема питання етнічних груп.

КОНСЕРВАТ ПРО ЕТНІЧНІ ГРУПИ

Організатор консервативної партії Торонта в своїй доповіді, яку він виголосив для членів двох Ківаніс клубів, відбивав політику урядової партії в питанні етнічних груп. К'сд Андерсен, сам новоприбулий емігрант в Норвегії, прибув до Канади 8 років тому.

Промова п. Андерсена цікава змістом, фактами і тонкими спостереженнями. Він говорить, що ліберали

і НДПартія пішли за американським прикладом в творенні національних одиниць в партіях. "Я не погоджуюсь з тим, що атакують лібералів і НДПартію за творення окремих груп, заявив доповідач. Це потрібно для розвитку повноцісних членів у партіях". "Торі", як він каже, психологічно стали новоканадцами із приходом до партії консерватів Дж. Діфенбекера.

РІЗНЕ

Клівленд, Огайо:

Філія ОДУМ-у в Клівленді

До Ресорту Фінансів УНРади

Дорорі Панове!

Розуміючи значення існування Українського Державного Центру на еміграції та його діяльність по всьому світі, ми, ОДУМівці міста Клівленду, виділили з нашої Різдвяної Коляди на Державний Центр 25 дол. Ми рік-річно висилаємо Вам цю нашу скромну, але щиріу пожертву.

Якби й інші молодечі організації й окремі філії пішли нашим шляхом було б дуже добре...

Голова ОДУМ в Клівленді

Г. Терещенко

Скарбник: **В. Пономаренко**

Ресорт Фінансів Виконавчого Органу УНРади з особливою приємністю й подякою приймає цей дар нашої української молоді й разом з жертводавцями закликає інші молодечі організації наслідувати добрий приклад Клівлендської Організації ОДУМ-у.

Ресорт Фінансів УНРади

Торонто, 10-го квітня 1962 р.

До Центрального Комітету ОДУМ-у, на руки голови Є. Федоренка (Нью-Йорк, США), копія заст. голови Л. Ліщини (Торонто, Канада).

Від головного редактора журн. "Молода Україна"
Івана Пишкала

ЗАЯВА

Зважаючи на взаємовідносини, що запанували останнього часу в нашому середовищі, я не можу далі виконувати обов'язки головного редактора "МУ" і прошу мене від них звільнити.

З товариським привітом і пошаною
Іван ПИШКАЛО

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МУ" ЖЕРТВУВАЛИ:

- М. Матула — Мейпелвуд — \$1.00
- О. Панасюк — Філядельфія — \$7.00
- І. Я. Ю. — Торонто — — — — \$3.14
- "КОЗУБ" — Торонто — — — — \$5.00
- Т. Неліпа — Вітбі — — — — \$2.00
- А. Філімончук — Довер — — — \$1.00
- Миколай — Торонто — — — — \$2.00
- В. Подорожник — Скарборо — \$1.00
- Е. Чижів — Монтреал — — — — \$1.50
- Т. Цехмістро — Монтреал — \$3.50

Усім жертводавцям адміністрація та редакція "МУ" сердечно дякує.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Фотоетюд: ДВІ БЕРІЗКИ ("Україна")

П. Магденко

"СОВА"

(Перша виставка "Палітри")

Анатоль ГАЛАН

КОХАННЯ ІЗ ЗАПІЗНЕННЯМ

Під час таборового життя Лідочка Ліщинська мала досить залицяльників і приятелів. Її не можна було назвати красунею, бо поняття краси вимагає багато: великих очей, прямого носика й таких уст, які нагадували б кому, закручену догори... Нічого того не було в неї, але Лідочку всі любили за її молодість, експансивність, за її легку ходу (говорили, що вона ходить, наче за нотами), пружняву, чудесну, яку дано лише сімнадцятилітнім. Проте, Лідочці вже було дев'ятнадцять, вона навіть називала себе "старою", коли потрапляла в товариство трохи молодших.

Ні, Лідочка аж ніяк не нагадувала "стару". Все в ній цвіло запашною юністю й грацією, яку дає природа лише на короткий період, між п'ятнадцятьма і двадцятьма роками.

Коли німці забрали Лідочку будувати проєктований "тисячолітній райх", вона, справді, мала п'ятнадцять, була тою наївною дівчинкою, яка обурюється на несправедливість і відверто про це говорить. Однак, обурення не допомогло. Далі був "остарбайтер-лагер", повна ізоляція від зовнішнього світу, нужда, одноманітна праця на

текстильній фабриці. Потім воля, табір неповоротців і... загальне признание.

Лідочка могла вийти заміж моментально, але вона з цим не поспішала. Встигне. Крім того, було досить трудно вирішити, кому віддати перевагу: київлянові Миколі з чорними кучерями, а чи ясноволосому одеситові Феді, що писав вірші й мав репутацію великого сміливця...

Був у Лідочки ще один, дуже настирливий залицяльник, Сергій Костевич Ржевський. Власне, якщо дивитися з погляду мужеської привабливості, він був найгарніший, але... Ржевському "стукнуло" 38 років і він "автоматично відпадав". Дивно, що Лідочка ні з ким так невимушено, просто себе не почувала, як із ним. Щось було в ньому юне й життєрадісне, наче він разом із Лідочкою виростав, грався з нею в піжмурки, ганявся за метеликами...

— Сергію Костевичу, яка шкода, що вам понад 30. Ну, подумайте, ви вдвічі старший від мене, я майже могла б бути вашою дочкою. І я радо називала б вас татом, але чоловіком... Ні, це неможливо. Уявіть собі, якою за десять років буде я й яким будете ви, мій дорогий...

Сергій Костевич свою поразку сприйняв по-філософському. Він сказав:

— Силою колодязь копати — води не пити, але, Лідочко, буває всяко. А що коли через десять років я буду молодшим від вас?

— Себто, як це?

— А ось так. Припустімо, що ви, не дай Боже, потрапите в погані руки, і вони, ці руки, витиснуть із вас усю вашу життєрадісність, проведуть зморшки на вашому ніжному чолі, передчасно зістарять вас...

— Цього не може бути!

— Дай, Боже! Дай, Боже, щоб ви не пошкодували...

Такі розмови були не раз і не двічі. Занадто прив'язався "татусь" до стрункої синьоокої дівчини, невтомно турбуючись про те, щоб вона ні в чому не мала нужди, була сита, добре одягнена, раділа б життям, а не кляла його...

"Татусь" виїздив до Америки раніше, і Лідочка щиро ридала, проводжаючи свого приятеля. Справді, хто міг замінити їй ті сильні руки, котрі її підтримували повних три роки, нічого не вимагаючи. Микола і Федя "упадали" біля Лідочки, як і раніш, але вони мали одну мету: заволодіти Лідочкою, зробити її своєю слухняною собачкою, відібрати в неї особисту волю...

Звичайно, молодість не може довго опиратися спокусі. Раніш чи пізніш, вона "здасть позиції" й кинеться з моста у воду...

Тут ми зробимо десятирічну перерву, бо нема рації зупинятись на життєвому шляху маленької одиниці, тої піщинки, яку непомітно навіть під склом, що збільшує речі... Перенесемо дію в гігантський Нью-Йорк, уявимо собі соняшний літній день, різномовний Мангеттен і випадкову зустріч.

— Сергій Костевич?

— Так. Де ж я вас бачив?

— Боже мій, де ви мене бачили... Хіба я так змінилась? Хіба мій "татусь" уже забув свою приймачку?

— Лідочка! Бідна Лідочка! Значить...

— Значить, ваші передбачування справдились. Я потрапила в погані руки. Тепер ви виглядаєте молодшим від мене.

І це не був комплімент. Бувають натури, які наче законсервувались на одній грані. Гарна, хоч трохи вже огрядна, фігура Сергія Костевича, як і колись, вирізнялася серед натовпу, притягала до себе жіночі погляди...

— Милий Сергію Костевичу, коли б можна було повернути минуле! Я б лишилася тою колишньою Лідочкою, яку ви знали. А тепер... я маю 30 років, але мені можна дати 40. Правда?

Він не міг брехати. Його очі зраджували ніяковість, жаль, образу, всі ті почуття, які не в силі потішити, примирити з дійсністю.

— У вас є діти?

— Ні. Була дочка, та померла.

— А чоловік?

— Не нагадуйте мені про нього. Ви його знаєте, але він для мене давно не існує.

Лідочка зіщулилась, наче їй стало холодно, й сказала:

— Ось ми випадково зустрілись, але знайомства продовжувати не будемо. Адже у вас є дружина, яку ви кохаєте, мабуть, молода, гарна, й мені нема чого сунути свого носа у ваше життя...

Ржевський мовчав. Він думав зовсім про інше. Яка там, до чорта, дружина, хіба так легко її знайти? Він думав про дурні життєві примхи, про те, що втрачено десять років, що ось зараз, поруч із ними, міг іти підліток-хлопчик, або дівчинка, і вони були б щасливими батьками...

— Лідочко, ви пам'ятаєте, як я вас любив? Ви ніколи не думали: чому?

— Я не знаю. Мені здається, що дев'ятнадцятирічних дівчат люблять взагалі, без будь-яких "чому".

— Ні, це не так. Я бачив у вас близьку мені душу, бачив ту, Богом призначену пару, з якою мусів би пройти свій життєвий шлях... А те, що між нами лежали дев'ятнадцять років, не відогравало істотної ролі. Ось, наприклад, у мене була красуня — тітка. І вона зустріла свого судженого. Їй було 27, а йому 48. Вони одружились і прожили щасливо 35 років. Як бачите, різниця майже стерлася, її порівняла старість...

Лідочці не було чого говорити. У неї лише впливали з очей скупі сльозинки.

— Де ви мешкаєте, Лідочко?

— Мешкаю... Ви хочете зайти до мене?

— Якщо дозволите... Між іншим, щоб ви знали, в мене нікого нема. Я один, як палець. Досі не спромігся знайти собі пару. Значить, ви можете із спокійною совістю продовжувати знайомство і повірте, так само, як десять років тому, я не попрошу будь-якої компенсації, нічого від вас не вимагатиму...

Лідочка дивилась на гарного, вже літнього мужчину, із захопленням. Він лишився самим собою, таким же гордим, як десять років тому. Лідочці так схотілося притиснутись до нього, обпалити поцілунком, може, не так бажаним, як колись, але все ж радісним, гарячим, що зуміє розбудити пригашений роками вогонь...

Як дивно було спостерігати Лідочці це почуття в собі. Адже раніш мужчина, старіший на дев'ятнадцять років, викликав у неї насмішку, а тепер ця насмішка відійшла кудись далеко, стала зовсім непотрібною...

За місяць вони одружились. І Лідочка дуже ревнувала свого старого чоловіка, не могла стерпіти, коли він дивився на іншу жінку. Примхливе кохання запізнилось, наздоганяло втрачене...

Людмила КОРНІЄНКО

Троянди

Південь улітку виграє яскравістю жіночих суконь, сніжним блиском легких чоловічих убрень, бронзою засмаглого тіла. Все це захоплювало Зіну, а от Анатолій Іванович, здавалось їй, лишався байдужий.

Вони ні з ким не знайомились ні на пляжі, ні в їдальні. Скрізь були тільки вдох.

Біля моря Анатолій Іванович лежав під крилатою парасолькою і читав. Зіна грілася на сонці. Може мріяла про щось, а може просто дивилася на море, і там, у далині, бачила казку про дужих людей і якісь надзвичайні пристрасті. Море зідхало своїми великими грудьми й котило до ніг переткані шумом хвилі.

Ось на човні пропливають двоє. Жінка веселе і сміється, чоловік щось наспівує їй. Обоє немов із бронзи вилиті, ставні, гарні. Човен поволі, як мрія, пливе перед очима.

— Ходімо й ми до човна, — заглядає в очі чоловікові Зіна.

— Знову тієї ж! — сердиться Анатолій Іванович.

— Тоді ходімо купатись.

— Не хочу, — одмахнувся чоловік.

— Ну, то я сама...

Вона встає, закручує довгу косу високо на тім'ї, червоною гумовою шапочкою щільно прикриває блискучу голівку. Ще виразнішими стають темні брови, що вільно злітають над карими гарними очима, рівний ніс з тонкими ніздрями та чітке підборіддя.

На тлі блакитно-зеленого моря мальовничо відбилася струнка фігура з першою легкою засмагою, жовтий купальник і червона шапочка.

Два рвучкі кроки вперед, наче вона грудьми розсікає повітря, помах руками... Здається, що це велика барвиста птиця хоче злетіти вгору, та стіна бризок не пускає, не дає піднятися. Птиця борсається, б'є крилами, але не летить, а тільки пливе по воді, бо в безмежне небо піднятися не можна. Знесилена боротьбою, вона, розпластавши руки-крила, лягає на спину, нерухомо лежить і дивиться туди, куди не змогла злетіти.

Скорену, її ніжно колисає море.

Набравши в пригорщі води, Зіна біжить до чоловіка і обливає його білу спину.

Від несподіванки той схоплюється, розгнівано вичитує:

— На нас люди дивляться! Ти не вмієш себе поводити.

Потім, сопучи, витирає кошлатим рушником спину і знову швидко бігає очима по рядках книжки. Його рожевеньке черевце, пухленькі ручки,

оця врівноваженість гасять Зініну радість, що тільки но жаринками світилася в очах.

“Ні, не щастить мені. Все в мене не так. І там, дома, і тут. А мені просто хочеться радості, легкості, пустощів, веселого життя. А йому — спокою, навіть самотності. І за що його люди поважають — педанта, сухаря!”

Ці думки мучили її давно. Навіть тут, коло моря, вона ніяк не могла від них одмахнутися.

Зіна зиркає на чоловіка, демонстративно позіхає. Нудота! Єдине, що трохи радує — ввечері танці. Швидше б уже вечір.

— Сьогодні в нас танці, а потім кіно. Давай підемо й ми, — тихо, не повертаючи голови, вимагає Зіна. Чоловік піднімає окуляри. Уста поволі розкриваються, безброве лице витягується, очі стають круглі. Він розглядає її, наче вперше бачить, і якимось ніяково тягне:

— Ну... якщо ти дуже хочеш... підемо. Алеж

я не танцюю, а з чужими чоловіками танцювати... я вважаю... незручно.

І от вони на танцювальному майданчику. Сидять поруч. Анатолій Іванович кривиться, позіхає та бубонить:

— Ну... може... досить?

А Зіна жадібними очима дивиться, як повз них пропливають пари, і їй дуже, дуже хочеться потанцювати.

— Останній вальс на приз! — оголошує розпорядник танців. Зіна низько схилиє голову й раптом чує:

— Дозвольте на вальс?

Незнайомий юнак, якого вона бачила вдень на човні, стоїть навпроти.

— Будь ласка, — тихо шепоче Зіна. Розгублено киває головою Анатолій Іванович і прикриває повіками очі.

Дуже гаряча рука впевнено охоплює її стан, темні очі посміхаються до неї. А вона вся — мелодія вальсу, чутлива, як настроєна скрипка, що звучить навіть від подиху вітру.

— Ви чудово танцюєте, — чує вона м'який голос незнайомця й знову пірнає в море звуків, що пливають їй назустріч з високости. І ввижається, що цей вальс співає оксамитове небо з блискітками-зірками, нашіптують кипариси, грає само море.

Хвиля звуків гойдає її, серце обривається і кудись падає. Хіба може зрозуміти Анатолій Іванович її поетичну душу?

А цей — молодий, вродливий, дужий, справжній лицар. І хочеться, щоб вальс ніколи не кінчався. Але розпорядник уже гукає удавано веселим голосом:

— За найкраще виконання вальсу премія належить...

Зіна не чує далі, тільки відчуває холод квітів у своїх руках.

— Це вам за вальс, — підтверджує незнайомиць і, обережно взявши її лікоть, веде на місце. Але де ж Анатолій Іванович? Зіна розгублено оббігає поглядом майданчик. Чоловіка нема.

“Завжди він псує мені настрої!” — сердиться вона, стискаючи квіти.

“Ви чудово танцюєте”, — знову чується їй. — “Ви чу-до-ва”, — перефразовує хтось в уяві.

Пальці ще дужче стискають букет. Гаряче обличчя занурюється в холод квітів, а вони шедестять: “Ви чудова”...

Зіна стріпує головою, щоб відігнати мариво, озирається. Біля неї стоїть незнайомиць.

— Ви не маєте бажання піти в кіно? — звучить той м'який вкрадливий голос.

— Будь ласка, — погоджується Зіна.

“Хай вдруге Анатолій Іванович буде уважніший”, — проноситься в голові.

Павло СТЕП

СИНОВІ

Тобі, сину єдиний, я хочу тут найкращу пораду подати: відкривай на життя ширше очі і старайся його розгадати.

Не купайся в рожевих туманах, не чекай від життя тільки втіх, бо воно — це не те, що в романах, чи у снах та у мріях твоїх...

У житті все далеко складніше, бо життя — це бурхливий потік, тому треба дивитись пильніше, щоб найменш наробить помилок.

У житті треба бути розважним, перепони відразу ломати, і походом сміливим, відважним треба щастя в житті здобувати.

Мужнім будь у нещасті й стражданні, раду вчися давати собі: зміст життя не лише у коханні, суть життя — у труді й боротьбі.

НА ПРОВЕСНІ

Бездомний самотник, над озером дивним, сидів я в дні перші чужої весни, вслухався у шуми дзвінки, переливні, вдивлявся в минуле, в свої давні сни.

Над озером вечір розбризкував роси, купались у хвилях дві зірки бліді, а верби крилаті розпатлані коси весь час полоскали у тьмавій воді.

Два качури й качка на озері гралась, а потім сваритися далі взялись, і рибки сріблясті над плесом скидались, це й пахощі ніжні струмками лились.

Навколо лунали легенькі зідхання природи, що встала від довгого сну... Болючі і тьмяні й солодкі бажання над озером дивним я вперше збагнув.

Хотілося юність барвисту вернути, як Фауст, — удруге хотілось пожити, і все пережите відразу забути: хотілося вірити, боротись, любити!

А бронзова рука незнайомця вже знову легко стискає її лікоть, веде алеєю.

— Який прекрасний вечір! — каже він. — І ви якась надзвичайна. Поряд з вами здається: заплющ очі — і всі бажання, всі мрії твої здійсняться.

Зіна заплющує очі... Чужі гарячі вуста медово липнуть до її рук, шиї, обличчя. Щось огидно-солодке забиває подих.

— Як вам не соромно!..

Вона різко повертається, і дрібна ринь дзвенить під ногами. Кров пече щоки, навертаються сльози. І чим огидніше їй, тим більше злости на Анатолія Івановича.

“Це він у всьому винний. Йому до мене нема діла. А я...” — руки все ще стискають букет, а вуста обривають пелюстки на прив'язаних квітах.

Анатолія Івановича не було і в санаторійній палаті. Зіна механічно поставила букет у воду, нервовим кроком міряла кімнату від балькона до дверей і сердилась на цілий світ.

“Нехай прийде, я йому все розкажу. Нехай знає!..” — нагнітала сама себе.

Аж під ранок рипнули двері. На порозі з'явилася вайлувата постать Анатолія Івановича. Руки він тримав за спиною. Його очі випромінювали ясне тихе світло. На чолі блищали краплинки поту.

— Де ти був? — накинулася Зіна і, не чекаючи відповіді, заторохтіла:

— Я не можу так далі жити. Я хочу справжнього життя, щастя! Чуєш? А така самотність може довести мене до зради. Чуєш? Ти, ти винен, що життя сіре, нецікаве. Я хочу любови, музики, легкоти, світла. Чуєш?..

Вона трясла чоловіка за плечі і повторювала:

— Чуєш, чуєш?..

Він хотів щось сказати, але Зіна не слухала. Гнівні, образливі слова самі вискакували в неї з вуст. Від них Анатолій Іванович увесь якось згас, обм'як. Незграбно тримав у руках букет троянд.

— Це мені подарували, постав у воду, а то зів'януть, — перебив, нарешті, її, віддавши квіти і, важко ступаючи, підійшов до балькона. Став у дверях.

— А знаєш, вона буде жити, — побарабанив пальцями по шибіці.

— Хто це вона? — розгубилася дружина.

— Галя... Дівчинка... Я оце з операційної, шість годин простояв. Тобі хіба не сказали? Галя, донька нашої прибиральниці, бігла до моря дикою стежкою, а там стався обвал, привалило її. Якось люди витягли. Потрібна була негайна операція, а тутешній хірург хворий. Ну, от і згадали про мене. На танцювальний майданчик прибігли... Та все вже гаразд... Галя буде жити... — він повернув голову до Зіни і винувато спитав:

— А ти, мабуть, скучила без мене, хвилювалася? Ну, вибач. Так сталося...

Холодна росинка впала з букета на шию Зіни, і вона раптом побачила, що хтось дбайливо пообрізував колючки на гілочках, щоб Анатолій Іванович не поколов руки. Хтось боявся зробити йому боляче...

Зіна підійшла до столу, хотіла поставити троянди, але там стояли пониклі, обскубані її квіти. Зім'яті, вони ніби соромилися й схилили свої голівки перед прекрасними трояндами.

Зіна витягла й викинула свій букет. Налила свіжої води, поставила троянди.

У відчинені двері балькона війнув ранковий вітер. Ніч відсахнулася, відступила в кутки.

(“Україна”)

Прот. М. ОВЧАРЕНКО

Питання походження життя і світу

(Закінчення з попередніх чисел)

Ми не завжди знаємо призначення того чи іншого в організмі. Колись французький атеїст М. Гюйо писав, — навіщо Бог створив щитову залозу у людини, яка не дає їй ніякої користі, а навпаки — шкодить, бо від неї росте зуб? А ось пізніше доведено, що щитова залоза має величезне значення і вплив на життя організму. Ця залоза виробляє гормони,⁷ які через кров діють на процес горіння в організмі. Коли організм споживає менше поживи, як це йому потрібно для витворення відповідної кількості енергії, тоді щитова залоза спонукує його забрати й спалювати власну заощаджену субстанцію.⁸ Таким чином, щитова залоза регулює у великій мірі інтенсивність життя.

Отже в організмі все потрібне, тільки не завжди ми знаємо для чого.

⁷ Кожна залоза виробляє певні речовини, що їх називають гормонами.

⁸ Субстанція — це взагалі первооснова, сутність. Тут це слово вжите в розумінні власного тіла.

Ось людина харчується. Цей харч чудесним способом переробляється в організмі (без нашого відому) і дуже розумно розподіляється (теж без нашого відому): одні частинки (і то лише певні частинки) йдуть на утворення кісток, другі (теж лише суворо відповідні) — мозку і т. д. І будівник нашого організму (закони природи) дуже добре знає, що є потрібне, що і як треба виробити, куди і скільки послати і т. д., і ніколи не помиляється: усе йде за точним пляном. Людина може порушувати працю будівника, коли або їсть надміру, або споживає щось шкідливе. Але навіть і тут будівник у міру спромоги в певних межах бореться з цим шкідливим, — блюванням або іншими засобами.

Заперечуючи розумність у розвитку живого, матеріялісти посилаються на існування дефективних організмів. Так дефективні організми існують,⁹

⁹ Чому існують дефективності в живому царстві? Трудно відповісти на це питання, бо ми не знаємо плянів Творця. Може відповідь криється в тому, що Бог на-

але це не провина будівника (законів природи), а сторонніх причин. Наприклад, росте дерево, а на дорозі росту камінь чи стіна, чи ще щось, тоді дерево викривлюється, але не припиняє росту. Цей будівник будує, поки плян не буде доведений до кінця. Лише тоді він припиняє свою працю.

І разом із тим будівник обмежений, бо, наприклад, не росте ж людина до височини хоч би 100 футів і не буває товста, як слон, хоч деякі люди мають стільки харчу, що його вистачило б і для такого росту і ваги. Це показує, що будівник сам не є творець, а лише виконавець Чиеїсь волі. Він хоч і будує людину, але частково підпорядковується ВОЛІ людини, бо людина може дещо міняти: лікування, операції, щоб зберегти організм, вирощування нових сортів рослин і нових видів тварин (лише в певних межах) і т. ін.

Цей будівник (закони природи) підпорядковується Тому Вищому, Хто дав йому плян і засоби — Богові, Який є Абсолютна Воля.

Часткове його підпорядкування людині пояснюється тим, що людина являє собою образ і подобу Божу.

У живих організмах є двоє очей, двоє ушей. Коли б було лише одно око, то все бачили б у двох вимірах (як площу), а двоє очей дають можливість бачити в трьох вимірах (в просторі). Коли б було одно вухо, то звуки чули б, але не знали б, звідки вони. А двоє ушей дають можливість знати й відкіля звуки (напрямок до джерела звука).

І це потрібне для збереження організму.

З якою метою побудоване око? З метою дивитися. Той, Хто утворив око, знав, з якою метою Він створює його? Безумовно знав.

Чи може Той, хто утворив око, Сам не бачити? Чи може Той, Хто утворив ухо, — не чути? Чи може Той, Хто утворив розум, абстрактне думання — Сам не мислити?

Коли природа, матерія утворила розум, абстрактне думання,¹⁰ ідеї, ідеали, то значить вона розумна? Бо коли розуму в природі нема, то як він став у людини? Це немов би з колодязя, в якому нема води, черпати повні відра води.

Твердження матеріялістів, ніби матерія утворює розум, безпідставні. Мусить бути Вища Розумна Сила, Яка утворила життя і розум.

Французький учений Леконт дю Ньюї говорить, що походження життя та розвиток свідомості можуть бути пояснені лише тим, що існує якийсь фактор екстранауковий або надприродний. Світ можна зрозуміти лише в світлі визнання надприродного Розуму. Він же в книзі "Путь до Розуму" пише: "Людина є щось більше, ніж комбінація смаків, інстинктів, захоплень чимсь та цікавості. Людина мала й ще має вибір між двома путями. Одна із них поверхово легка, бо вона розглядає ма-

казавши воді і земі вивести все живе, разом з тим показав, що сама матерія не має розумності і що закони природи обмежені, бо є творіння. Господь же знав, що будуть люди, які наділятимуть матерію і закони природи божеськими якостями: вічністю, розумністю, творчістю й ін. А може є інша причина.

¹⁰ Матерія завжди конкретна. Абстрактної матерії не існує. Звідки ж у людини абстрактне думання?

теріяльний світ, як єдину реальність. Друга путь вимагає суворої дисципліни і допускає реальність спіритуальних сил" (духових сил).

Фізіолог Гельмгольц писав: "Доводиться визнати, що в безконечному ряді випадків органічна цілеспрямованість здається настільки вища від здібностей людського розуму, що за нею доводиться визнати швидше вищий характер".¹¹

Філософ Кант говорить, що наявна у світі розумність, яка набагато перевищує людський розум, примушує нас визнати Вищу Причину, що діє з певною метою. (Кант "Критика сили судження").

Відомий хірург і вчений Пірогов сказав: "Ми неодмінно мусимо визнати Безсмертний і Вічний Розум, що керує океаном життя". (Страхов "Дух і матерія").

У комуністичній книзі "Комунізм і релігія" (вип. 1, стор. 134-135, Москва, 1922) сказано: "Не воля людей керує світом; безумовно, їй багато чого підпорядковується на землі, але сама вона є величина змінна, залежна, визначається й направляється факторами, що стоять зовні її і над нею. Ми безвільні раби якоїсь сили, що стоїть зовні нас і над нами. Ми не можемо кроку зробити без цієї сили, подумати навіть не можемо без неї".

Як бачимо, навіть матеріялісти змушені визнати, що існує якась сила вища від людини.

Ми мусимо ПОВІРИТИ або в те, що все йде само собою у вічності, або в те, що є Вищий Розум. Для нас і вічність і Вищий Розум незбагненні. Коли вірити у Вищий Розум, то все у всесвіті має якесь призначення, якусь мету. Ми не можемо знати ні призначення, ні мети, але ми бачимо цілеспрямованість і вже хоч би по цьому віра у Вищий Розум є безмежно вища, ніж віра в самобутність вічності.

4. ІНСТИНКТИ — ЦЕ ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ

Цілеспрямованість виявляється і в інстинктах.¹ Інстинкт є не лише у тварин, а і в рослин. Інстинкт завжди скерований до тої самої цілі, а саме: до утримання при житті себе й свого роду та до усунення всього, що могло б тому перешкодити.

Дослідник комах, проф. Фабр, говорить, що комахи виконують лише те, що наказує їм робити таємничий інстинкт. Самі комахи не мають логіки, і підпорядковуються Якійсь Вищій Логіці ("Вестник Знання", 1908. №№ 10-11).

Відомий дослідник птахів Альтум говорить, що тварина не ставить собі цілі, але діє цілеспрямовано; значить Хтось Інший за неї думає. Відліт птахів у вирій — це послух Вищій Керівній Руці (Ціглер, "Інстинкти").²

¹¹ Гельмгольц "Популярно-наукові бесіди" т. II, сторінка 201.

¹ Слово інстинкт — значить прагнення, поривання, потяг.

² Дуже цікаві факти наводить матеріяліст Г. Голубев у своїй книзі "Нерозгадані тайни" ("Москва, 1960).

У статті "Вічні мандрівники" (стор. 59-98) він наводить різні матеріялістичні гіпотези пояснення відлітання птахів у вирій. Тут і спадковість, і пам'ять, і зір, і електромагнетизм, і що птахи відчують координати (дов-

Учений природознавець, Йоган Мюллер, говорить: "Інстинктивні діяння показують нам, що сила, яка діє згідно з вічним законом для певної мети, — це Божественне Мишлення".

Навіть Ренан, якого прийнято вважати за атеїста, у своїх "Філософських діалогах" говорить: "У світі є якась таємна пружина, яка примушує можливе здійснюватися. Ця божественна свідомість видає себе і в інстинкті, і у вроджених стремліннях людини, і в голосі її сумління, і в тій вищій гармонії, за якою світ є повний чисел, ваги й міри" (Луї Бурдо: "Питання життя", стор. 207).

Досліджуючи інстинкти, ми бачимо цілеспрямованість їх, надзвичайну розумність. Прикладів можна було б навести незліченну кількість. Коротенько скажемо про бобрів. Бобри не лише будівники, але вони забезпечують їх різними пристосуваннями: стоки для води, щоб був лише певний рівень води, накладають валики по всій загаті й т. д. Коли десь порушити загату, то бобри вночі ремонтують її.

А статовий інстинкт? Він надзвичайно складний, що визнають і самі матеріялісти, бо, наприклад, у птахів він пов'язаний з особливими звичками, із зовнішнім виглядом (колір пір'я), з особливостями голосових реакцій, зі спеціальними грами чи, навпаки, бійками і т. д.³

Невже і тут нема цілеспрямованості?

Інстинкти є і в людини. І це цілком зрозуміло. Тіло людини, як і тіло тварини, утворено із землі, з матерії, і тому, безумовно, в людині мусять діяти ті ж закони природи, як і у тварин. Але людина має ще щось надматеріяльне, і її становище в світі особливе (на межі духового й матеріяльного, з'єднуючи їх обое в собі).

Ми маємо певне ступенювання всього живого.⁴ Найпростіші рослини, складніші рослини, бактерії, глисти, гади, риби, птахи, тварини, людина (це — головніші, а фактично цих ступенів є набагато більше). І хіба це все? А чи немає ступенювання вище? Хто може дати гарантію, що людина є найвища розумна істота у всесвіті, і що вищої вже нема?

Християнство говорить, що ступенювання йде далі, вище від людини (але це вже є духовий світ), — це Чини Ангельські, які теж мають ступенювання: Ангели, Архангели, Начала, Власті, Сили, Господства, Престоли, Херувими, Серафими й ін. Все, що входить в ступенювання, може мінятися (сатана ж змінився, бо колись був одним з найвищих Ангелів), а значить воно творче (створене), змінне, перемінне у відношенні до Постійного, Незмін-

готу й широту Землі), і орієнтацію на Сонце, на зорі й ін. Але всі ці гіпотези розбиваються фактами, численну кількість яких наводять у своїй книзі Голубев. Тому Голубев і називає відлітання птахів у вирій нерозгаданою таємницею.

Факти, що їх подав Голубев, з надзвичайною силою показують цілеспрямованість, розумність інстинкту відлітання птахів у вирій.

³ Д. А. Бірюков "Мит про душу". Москва. 1956. Стор. 79, 83.

⁴ І дивно, — не зважаючи на еволюцію й мутації, воно зберігається. Над цим слід подумати?

ного. Цим Постійним, Незмінним Єством, є Всемогутня Розумна Сила, Яку ми зємо Богом і Яка стоїть понад ступенюванням.

У всіх релігіях світу збереглося уявлення про ступенювання вищих духових сил, але у викривленому вигляді: невеличкі духи, як домовик та інші, далі малі боги, а потім великі боги, доля,

Кожна людина почувала й відчуває духовістю своєю, що існують різні вищі від людини сили. Навіть позитивіст⁵ Шарль Ріше говорить, що у всесвіті цілком можливі істоти, вищі від людини.

У ступенюванні, про яке говорилося вище, становище людини особливе. Людина водночас і матеріяльна, і духовна. Через тіло людина пов'язана з усім матеріяльним світом, а через свою духовість — душу з Вищим Духовим Світом.⁶

Людина, як матеріяльна істота, має організм і інстинкти подібні, як у тварин. Що мають тварини, те мусить мати й людина. Але людина має і душу, яка може перемагати все матеріяльне, може перемагати й інстинкти, чого тварина не може. Наприклад, смерть за ідею, коли перемагається найсильніший інстинкт, — збереження життя; або добровільна відмова в ім'я чогось вищого від родинного життя, коли перемагається другий найсильніший інстинкт, — розмноження.

Таким чином інстинкти самі по собі не є всемогутні, а підпорядковуються вищій нематеріяльній силі. У людини, значить, є щось, що вище за природні закони, є щось, чому підпорядковується все матеріяльне, підпорядковуються й інстинкти. Це щось — є душа людини.

Інстинкти заклала Найвища Сила — Бог у кожен живу матеріяльну істоту. Людина неспроможна діяти розумом до того, що Бог уклав у кожен живу істоту: чи рослину, чи тварину, чи навіть і в саму людину, як інстинкти.

Яка ж мудрість, яка гармонія і цілеспрямованість існує у всьому і на всьому у всесвіті.⁷

⁵ Позитивізм — визнання реально існуючим лише того, що доступне дослідам.

⁶ Св. Григорій Богослов 1600 років тому сказав, що людина має з усім існуючим щось спільне: існування з каміннями, життя з рослинами, тіло з тваринами і розум з Ангелами.

⁷ Що всесвіт, життя, людина можуть постати лише завдяки Розуму, видно хоч би з такого прикладу: Чи зміг би величезний океанський корабель створитися виключно за законами природи без участі розуму? Уявімо собі таке:

На березі океану з землі на поверхню сама вилазить руда, відкілясь до неї само лізе кам'яне вугілля; сама собою утворюється доменна піч, до неї самі лізуть руда, вугілля і ще інші речовини, і то в суворо певній пропорції, звідкілясь з'являється вогонь — це все перетоплюється і вилазить залізо лише певного гатунку, потім вилазить залізо іншого гатунку і т. д. Це залізо само собою набирає різних форм: листів, болтів тощо. Відкілясь лізуть лише відповідні речовини і самі собою утворюють скло. Це скло само набирає лише певних розмірів і певних форм. Відкілясь само лізе дерево. Це дерево само себе обробляє і набирає лише певних форм і певних розмірів. Відкілясь лізуть самі собою утворені суворо відпо-

5. БОРОТЬБА В СВІТІ

Безбожники, заперечуючи існування гармонії та цілеспрямованості, посилаються на боротьбу в рослинному й тваринному світі, говорять про боротьбу за існування.

Так, боротьба є. Але ця боротьба не є відповідна. Вона є порушенням гармонії в світі. Існування цієї боротьби з погляду фізичних законів абсолютно незрозуміле. При тих прекрасних фізичних і хемічних законах дивно, звідки ця боротьба і ця неекономія.

Коли ми розглядаємо мильні плівки, що утворюються на різних формах моделей, які ми опускаємо у мильний розчин (див. молекулярну фізику), то ми бачимо на них найменшу можливу поверхню плівки, найекономніший розподіл матерії.

Ми знаємо також, що куля завжди являє собою найменшу поверхню при даній масі тіла. І краплі рідини завжди набирають форму кулі. Земля й зірки теж мають форму кулі.

Фізика пояснює це молекулярними силами й іншими законами. Але для нас, у даному разі, не важливо, які закони, які сили. Нам важливий самий факт економії, так би мовити, закон економії.

А чому нема тієї економії в рослинному й тваринному світі? Бож і в органічному світі діють ті самі молекулярні сили і ті ж фізичні закони. Значить, розвиток рослинного й тваринного світу не зовсім і не тільки залежить від фізичних та хемічних законів, а підпорядковується ще чомусь вищому. Інакше незрозуміла загибель надзвичайно великої кількості, наприклад, риб'ячої ікри, цього дуже цінного матеріалу.

Взагалі у світі є щось, що порушує цілеспрямованість, що викликає дисгармонію.⁸ Боротьба — змагання дисгармонії з гармонією (безпорядку з порядком). Боротьба існує, починаючи від найпростішої форми — пасивної, до найвищої форми — боротьби ідей.

Приклад пасивної форми боротьби: Насіння рослини, коли нема відповідних умов, просто не розвивається, і може лежати тисячі років, а потім, у відповідних умовах, починає рости. В 1948 році

відні частини і самі собою утворюють машини, апарати. Відкілясь пливе нафта, вода для питва і т. д. і т. д. З'являються певні види енергії. І раптом все це підіймається в повітря і збирається до купи, кожне лише в суворо відповідне місце ("кількість перейшла в якість") і корабель поплив.

Казка? А такі казки нам розповідають матеріялісти.

Хіба з цього не видно, що лише розум може створити корабель?

Уже розглядалось: будову всесвіту, надзвичайну складність життя, інстинкти, розум людини з абстракціями, свободою і творчістю. Усе це безконечно складніше, як корабель. І все воно утворене самою матерією без участі Розуму? І за який порівнюючи короткий час? Та це ж дика фантазія.

Хіба розібраний приклад не показує, що МУСИТЬ бути Всемогутній Розум. Цей Розум ми зовемо Богом.

⁸ У попередніх розділах уже говорилось, що й матеріялісти визнають це.

⁹ Дисгармонія — порушення гармонії.

Левко РОМЕН

СВІТАНОК У ГОРАХ

Молошна мряка розлилася,
Аж небо вже білясто-синє...
Ясна ж он смуга простяглася
Із-за горбка десь, по долині.

А той горбок, його чуприну,
Шампунем мряки обмивають.
Прошивсь он промінь у долину,
Дерев силуетки виривають.

Ті мряки вже стають хмарками,
Снуються вгору із долини,
І кучерявляться клубками...
Он ескадрилля вже їх плине.

А сонце ті хмарки — під себе,
По них воно — все вище вгору...
І синява ясніє в небі,
І височіє більш простору.

Пливуть хмарки — рідкі, вовнисті,
А мряки тягнуться в яруги.
З горбків біжать зелені пруги
У сяйві сонця золотистім!

вдалося виростити квіти лотоса з однієї зернини, що пролежала 2.000 років. У 1954 році в лабораторії біля міста Ніягата (Японія) після 15-денного перебування у воді почало рости насіння лотоса, що пролежало 10.000 років глибоко в кам'яному ґрунті.

Так само бактерії можуть існувати, не розвиваючись, десятки й сотні років, а потім у відповідних умовах розвиваються.

Приклад активної форми боротьби: Коли в організм людини попадуть шкідливі бактерії, то в крові виробляється особлива речовина для боротьби з ними, і що знаменно, так це те, що організм знає, що саме треба виробити, бо проти різних бактерій потрібна різна речовина, щоб їх знищити.

Загалом кажучи, усяка хвороба це є порушення гармонії в організмі. Ще приклад активної форми боротьби: Людина спить, і рука її торкнулась чогось шкідливого, наприклад, вогню, то хтось в організмі робить так, що рука вмиє відкидається. Хтось бореться за збереження організму.

Є ще складніша форма боротьби: У кожній людині відбувається боротьба двох невідомих сил. Назвімо їх: світла й темна сила. Скажемо, людина знайшла гроші, і починається в ній боротьба цих двох сил: віддати гроші, привласнити гроші. І людина, в якій ці сили майже однакові, дуже болізно переживає цю боротьбу. У деяких людей темні сили більші за світлі (тут не говоримо про причину), а в деяких бувають і надзвичайно великі, але й найзапекліший злочинець інколи робить добро. У деяких інших людей переважають світлі сили і бувають інколи надзвичайно великі, але й такі люди інколи думають погано, і навіть роблять зло. (Християнство говорить, що немає людини, щоб прожила й не згрішила).

Панько ШКВАЛ

ІДЕ ВЕСНА

*Вже пахне весною в повітрі
Хоч сніг і лежить навкрузи,
Танцює індик, мов підпитий,
Гудуть на дахах голуби.*

*Під стріхою кличе горобчик
Подружку свою до гнізда,
У лісі сороки скрекоцуть
І білка з дупла вигляда.*

*Вдень небо яскраво-блакитне,
Там кібці хрестами стоять,
Всміхається сонце привітно,
Парує ледь-ледь сіножать.*

*Над ставом я слухаю чайок,
Легесенький хвильок прибий.
У тиші оцій пригадаю,
Дніпровий розлив голубий.*

Ми маємо немов драбину з надзвичайно великою кількістю східців. Зміцнення й збільшення світливих сил — це удосконалення, це рух угору по драбині, а натомість збільшення темних сил — це рух униз по драбині. Кожна людина стоїть на певному місці драбини й рухається або вгору, або вниз, а найчастіше — то вгору, то вниз. Є й великі падіння, є й швидке піднесення вгору. (Прикладом швидкого піднесення вгору є благорозумний розбійник, розп'ятий поруч Христа, якій покаявся).

Є ще найвища форма боротьби: боротьба ідей. У цій боротьбі все матеріяльне відступає назад. Найсильніші інстинкти самозбереження й розмноження втрачають свою силу. Ради ідей людина відмовляється від матеріяльних благ, від особистого життя, йде на муки, на смерть. Нижча форма боротьби — боротьба за існування, підпорядковується вишій формі боротьби — боротьбі ідей. І ідеї є, так би мовити, світлі й темні. Інколи й темні ідеї набирають привабливого вигляду, але в своєму естві вони несуть дисгармонію.

Боротьба є не лише в органічному світі. Вона все охоплює. Хіба нема боротьби між любов'ю і ненавистю, між правдою й неправдою, між волею й неволею і т. д.?

Дуже важлива заувага. У світі організмів, у світі життя панує страшна нерівність. І ця нерівність є основою прогресу. Ще, — у світі борються сили відштовхування та притягання, і через це світ не має рівноваги. Рівність, рівновага означали б мертву нерухомість усього матеріяльного. Значить, боротьба в світі для чогось потрібна. Значить, вона має якесь значення. Але зрозуміти це людський розум безсилий.

Вища Розумна Сила знала, що буде дисгармонія, буде боротьба, а тому вклала в кожную живу істоту засоби переборювати дисгармонію.

У житті найвищою формою дисгармонії є смерть. Дисгармонія (смерть) перемогла гармонію (життя).

От у цьому світлі буде зрозуміле бажання живих організмів розмножуватися. Народження ново-

го життя — це знак перемоги над смертю, над дисгармонією. Але це ще не є безпосередня перемога, а лише посередня: життя не припиняється, не знищується, а продовжується в нових поколіннях, маючи в собі головні ознаки батьків. Людина, і взагалі всякий організм, не вмирає, а живе в своїх дітях, онуках і т. д., передаючи їм свої найістотніші ознаки.

І що знаменно — інстинкт розмноження сильніший від інстинкту збереження свого життя. Прикладів маємо надзвичайно багато й серед риб, і серед інших живих створінь. Значить, "закон" боротьби за власне існування не має аж такого значення, якого йому надають дарвіністи. Виходить, є якась мета існування живих організмів, і в ім'я цієї мети нормальний організм віддає своє життя, щоб зберегти його (життя) в наступних поколіннях.

Але саме поняття мети — неодмінно вимагає існування Вищого Розуму.

Таким чином лише релігійно можна пояснити, чому живі створіння віддають своє життя, захищаючи своїх дітей.

Тут ми маємо лише посередню перемогу життя над смертю. Безпосередню перемогу над смертю ми бачимо у Воскресінні Христовім, коли та ж сама людина, що вмерла, ожила. Це є перемога життя над смертю, це перемога гармонією (життям) дисгармонії (смерти). У Християнстві Воскресіння Христове є найбільше Свято, — це є основа всієї Християнської релігії, бо, як говорить Св. Ап. Павло, коли Христос не воскресав, то й Віра наша даремна.¹⁰

Що ж є джерелом дисгармонії?

Розумність і могутність сили дисгармонії говорить за те, що вона має своїм джерелом якусь вищу розумну істоту. Християнство говорить, що джерелом дисгармонії є сатана, який колись був одним з найвищих Ангелів, а це значить, що він має великі знання й велику силу.¹¹ Інші релігії говорять, що існує бог зла. Чому його звать богом? Колись у первісних людей був монотеїзм,¹² і було правильне розуміння Бога і джерела зла — сатани. Пізніше, правдиве розуміння переплуталось з усякими вигадками й викривилось.

Це джерело дисгармонії — сатана є обмежене. Дисгармонія безсила перемогти гармонію й цим зруйнувати її. Бувають де в чому часові перемоги дисгармонії, але в принципі гармонія всюди перемагає. І прийде час (як каже Християнство), коли дисгармонія буде повністю переможена.

Що тоді буде? Буде мертва нерухомість всього матеріяльного? Не знаємо, бо ми не можемо по тій миті, в якій живемо, судити про вічність. Тоді,

¹⁰ Докладніше про Воскресіння Христове в підрозділі "Чудо".

¹¹ Ніде в тваринному світі немає такої злості, як у людей. Люди, виходить, є найзлостіші живі істоти. Чому? Ні освіта, ні культура не зменшують злості людей, а навпаки, утворюють більше засобів для виявлення її, для збільшення винищення людей. Хіба це не говорить за те, що джерело злості є розумне ество (сатана)?

¹² Докладніше в розділі "Релігія".

можливо, матерія дематеріалізується, а, можливо, буде і щось інше.

Джерело дисгармонії не є абсолют (цебо богом): сатана й упалі ангели обмежені, і в багатьох випадках безсилі, бо навіть люди можуть перемагати їх, а тому можлива й буде повна перемога над ними.

Дисгармонія в суті своїй є руйницька (вона ніколи не будує, а лише руйнує), і тому вона мусить, кінець-кінцем, зруйнувати й себе.

Св. Григорій Ниський в трактаті "Про устрій людини", розділ 21, говорить: "Добро може безмежно розвиватися, тоді як зло обмежене певними кордонами; тому істоти, які ступили на шлях зла і які докотяться до крайніх меж його, і, ніде не знаходячи покою, — рано чи пізно відмовляться від зла і навернуться до добра, так що Бог буде завжди в усьому" (2 Кор. 15:28).

Чому Бог допускає цю дисгармонію, цю боротьбу?

Не знаємо. Бо чи може людина поставити себе на місце Бога і думати, як Бог? Бо чи знає людина плян Бога у вічності?

Коли ми не знаємо і ніколи не визнаємо, а це говорять всі вчені світу (і всі матеріялісти) суті матеріяльного світу, що оточує нас, то як можемо знати Того, Хто безмежно вищий за матеріяльний світ? Вимоги матеріялістів точно й докладно знати, чому те чи інше існує, те чи інше робиться, і то знати тепер — просто дитячі. Не може людина думати, як Бог. Не може людина всього знати, бо вона не Бог. Людина дещо знає; знання її ростуть, але треба завжди пам'ятати, що людина в ступенюванні, про яке говорилося, займає лише першу ступінь духового життя, а тому чи може вона знати, що робиться там, Угорі?

Уже зазначалося, що боротьба і нерівність є основою прогресу. Значить, вони потрібні. Значить, дисгармонія, яка тепер існує, виконує якусь конче потрібну роллю, про яку ми покищо нічого не знаємо.

Який же висновок?

А висновок такий, що боротьба є, але її треба розуміти і ширше і глибше, а не лише як боротьбу в матеріялістичному розумінні.

До християнського розуміння боротьби в світі ми можемо прийти й іншим шляхом.

У світі, що оточує нас, ми бачимо безперервні зміни. А всяка зміна — це є рух. Спостерігаючи характер цього руху в цілому, ми бачимо, що цей рух не хаотичний, а завжди обумовлює собою поступовий перехід від простих форм і комбінацій до складніших, тобто він має певний напрямок. Особливо ясно це ми бачимо в еволюції форм життя. Значить, світовий рух має цілеспрямований розвиток.

Кожне явище в світі має причину, що викликає його. Чи знаємо ми цю причину, чи не знаємо — це в даному разі нам не важливе. Нам важливий факт існування причинності. Чи механічно, чи діалектично ми будемо підходити до явищ у світі — однаково ми мусимо визнати закон причинності. Випадковостей не існує. Те, що ми звемо випадковістю, — те точка пересічення декількох причинностей, які не завжди можуть бути нам ві-

домі, але вони є. І матеріялісти всіх напрямків визнають це.

Коли існує причинність, то, значить, шлях розвитку світу може бути лише один, саме такий, по якому він і йде згідно з залежністю між причинами й наслідками. Коли людина не може визначити й передбачити цього шляху через безконечну складність його, то це ще не значить, що цей шлях випадковий, не визначений.

Процес світового розвитку (саме розвитку, а не хаотичного руху) мусить переборювати певні сили спротиву. Цими силами, загально кажучи, є сили інертності нижчих форм, тобто, нижча форма, як відносно завершена комбінація, намагається зберегти свій стан (інерцію) і цим заважає утворенню нових вищих комбінацій. І вища форма може опуститися до нижчого стану, як, наприклад, здичавіння культурних рослин і домашніх тварин, або в духовому світі — падіння ангелів.

Іноколи ці сили спротиву бувають дуже великі, і щоб перебороти їх — потрібні багаторазові повторні зусилля. І кожне окреме таке зусилля, не досягнувши цілі і розбившись об спротив, здається безглуздим і безкорисним. Але це лише так здається, бо багаторазові повторні зусилля, кінець-кінцем, перемагають. Це стосується не лише мертвої природи, а й високо організованого суспільного життя людей.¹³ В мертвої природі ми бачимо,

Михайло КЛИМЕНКО

ЯБЛУНЕВА ПОВІНЬ

Сьогодні в яблунь
Біла шлюбна ніч —
Закохано стрічаюся із маєм,
Своєму щастю сміло йдуть навстріч.
І сад вітрило тихо напинає
І зачаровано кудись пливе —
Звисають краплі із прозорих весел,
І наслухає мрійно все живе,
Як дзвонять зорі
У небесних плесах.
Сьогодні в яблунь
Біла шлюбна ніч.
Дерева скрізь фатою рос і цвіту
Обгорнуті... І темінь лине пріч,
І тепловійний вітер ходить світом.
Чаруй мене і в молодість веди,
Дівоча ніжність юного цвітіння.
Мій саде, збережи мої сліди,
Як і в полудень
Зберігаєш тіні...

¹³ Хочеться навести тут слова Христа: "Царство Небесне силою береться, і хто силкується, той здобуває його" (Матв. 11:12). "Входьте вузькими ворітьми... Вузькі бо ворота й тісна дорога, що веде до життя" (Матв. 7:13-14). "Шукайте, і знайдете; стукайте, і відчиниться вам" (Матв. 7:7). В притчі про докучливу вдову й неправедного суддю (Луки 18:1-6) Христос говорить, що вдова багаторазово зверталася до судді і, кінець-кінцем, мала успіх. І Христос закликає бути настирливими.

що крапля води не може зруйнувати камінь, але багаторазове капання води руйнує й найміцніші каміння. Подібно й у житті людства. Ліпші люди йдуть вперед до кращого, гармонійного суспільного життя. Багато з них гине, багато натрапляє на помилкові шляхи, часто буває перемога нижчих форм суспільного життя і т. д. Але все це не є даремне. Багаторазові повторні зусилля неодмінно приводять до перемоги, до руху вперед. Процес розвитку на цьому не спиняється, а йде вперед ще до кращого, до більш досконалого.

Раз усе в світі має свою причину, то й сили спротиву теж мусять мати причину, і ця причина протилежна причині, що викликає розвиток. Ці причини: розвитку й спротиву перебувають в постійній боротьбі, і хоч сила спротиву стримує розвиток, але зупинити його неспроможна.

Тут ми приходимо до Християнської Науки про Бога й диявола.

Матеріялісти, певна річ, не можуть цього прийняти. Боротьбу й розвиток у світі вони хочуть втиснути в затісні рамки матеріялізму, для чого змушені наділяти матерію в а е м о в и к л ю ч н и м и якостями. Матеріялісти говорять: "Діалектичний матеріялізм вчить, що джерелом і внутрішнім змістом процесу розвитку, руху матерії є суперечність, боротьба протилежностей. Ця боротьба притаманна всім речам і явищам матеріяльної дійсності, всім формам руху матерії, починаючи від механічного руху і кінчаючи думанням... Діалектичний матеріялізм виходить з наявності "суперечливих, взаємовиключних, протилежних тенденцій"¹⁴ у всіх явищах і процесах природи" (М. П. Баскін "Матеріялізм і релігія". Москва. 1955. Стор. 75-76. Підкреслення в оригіналі. В. І. Ленін. "Філософські зошити" стор. 327).

Це пояснення матеріялістів має внутрішню суперечність. Поперше, коли б існувала боротьба лише в самій матерії, то був би хаотичний рух, а не спрямований розвиток матерії, що видно хоч би в розвитку життя. Подруге, в самій матерії не може бути вічної боротьби, бо в матеріяльному світі боротьба мусить закінчитися або взаємним знищенням (при рівності тих, що борються), або

перемогою одного над другим. І в тім, і в другім випадку боротьба припиняється.

Нема змоги докладніше на цьому спинитися (є книги спеціально на цю тему), але нам і цього досить, щоб бачити необгрутованість тверджень матеріялістів.

Лише Християнська Наука правильно розв'язує питання існування боротьби й розвитку.

6. ВСЕСВІТ — МИСТЕЦЬКИЙ ТВІР, А НЕ ПРАКТИЧНО-КОРИСНЕ ГОСПОДАРСТВО

Матеріялісти розглядають всесвіт, як практично-корисне господарство.

Але природа це не практично-корисне господарство (не можна на неї дивитися лише економічно-матеріялістично), а мистецький твір (згадайте хоч би квіти з їхніми різними чудовими формами й різними запахами). Св. Ап. Павло так і називає Бога Мистцем (Євр. 11:10). Згадайте слова Христа: "Погляньте на польові лілеї, як зростають вони... Я вам кажу, що і сам Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них. І коли польову траву, що сьогодні ось є, а взавтра до печі викидається, Бог отак зодягає, — скільки ж краще зодягне Він вас, маловіри" (Матв. 6:28-30).

І коли ми, люди, і то намагаємось надати гарного мистецького вигляду тому, що робимо, то тим більше це робить Абсолютний Розум-Бог.

Таким чином всесвіт є мистецький твір, в якому всюди гармонія й цілеспрямованість. Окремі випадки дисгармонії ще більше підкреслюють велич гармонії, як темна фарба на картині більше підкреслює красу картини.

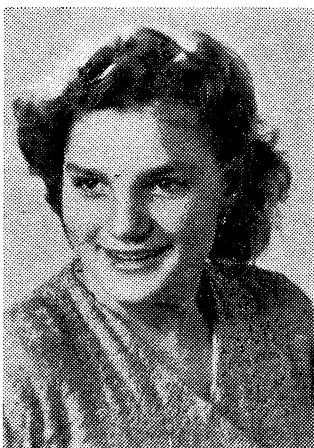
Цілеспрямованість у світі вимагає, щоб був Хтось, Хто ставить цілі, і діє згідно з поставленою ціллю. Такою Істотою може бути тільки Свідоме Розумне Всемогутнє Єство, Яке мусить мати ум, щоб мислити про ціль; мати волю й силу, щоб здійснити те, що намічене.

Цю Істоту ми зовемо Богом.

Чи є суперечність між Біблією й наукою, в питанні, "що ми розібрали, — в питанні про походження й розвиток життя?"

Як ми бачили, не тільки нема, але лише в світлі Біблії стає зрозумілим життя, боротьба, смерть живих організмів і т. ін.

¹⁴ Тенденція — напрямок, прагнення, схильність.

Віра ПАВЛЮК

РОЗБУДОВУЄМО ЖУРНАЛ

В. Павлюк прислала 12 нових передплатників у м. Торонті, принесла шість оголошень від українських і канадських підприємств та розпродала близько п'ятдесят останнього числа "МУ".

В. Павлюк запевняє, що "число передплатників у Торонті можна дуже легко подвоїти, якщо до цього прикладуть зусиль члени

Філії ОДУМ-у.

Сергій ГОЛУБЕНКО

Великий англійський романіст-побутописець

Видатний англійський письменник, один з найбільших романістів світової літератури — Чарлз Діккенс, залишився в пам'яті свого народу і читачів цілого світу, також і нас, українців, як великий гуманіст, сповнений віри в перемогу добра над злом. Це був співівець гідності та моральної сили людини, величавий побутописець, автор сповнених глибокою правдою життя романів, в яких він змальовував людей різних верств — як оточених комфортом багатіїв, так і бідноту, що перебуває в злиднях. Він змальовував різноманітні душевні переживання своїх героїв, не зупиняючись перед нищівною критикою та засудженням усіх хиб сучасного йому суспільства, але як людина глибоко християнського світогляду та шляхетних почуттів, змальовуючи найтяжчі ситуації, часами, здавалось, безвихідне становище людини — завжди вмів знаходити світлі сторінки і вихід з найгірших обставин, умів вивести людину з безодні, ошляхетнити її душу, збагатити героя добрими вчинками, і це робить письменника особливо дорогим і цінним. Твори його з великим зацікавленням читав і високо цинив Тарас Шевченко. Вони завжди користувались любов'ю українських читачів і зокрема нашої молоді.

Тематику Чарлзові Діккенсові підсувало само життя, повне пригод, упродовж якого йому довелося особисто зазнати багато неволі, кривд, злиднів, побувати на різноманітних працях, добре ознайомитись з умовами існування різних шарів населення, і все це послужило багатющим матеріалом для його творчості.

Син урядовця, Чарлз Діккенс народився 7 лютого 1812 року на острові Порті коло Портсмута, а маючи два роки — переселився з батьками до Чатаму, де прожив шість років. Батько дуже любив своїх дітей і оточив увагою маленького Чарлі, який відзначався великими здібностями. В ранньому дитинстві хлопчик навчився читати і захоплювався літературою. Улюбленими його книгами були: “Дон Кіхот”, “Векфільдський священик”, “Жіль-Блаз”, “Робінзон Крузо”, “Тисяча й одна ніч”. Побувавши в театрі, він так захопився Шекспіром, що написав трагедію “Місмар, індійський султан”, і ставив її в колі своїх приятелів.

Але веселому безжурному дитинству швидко прийшов кінець. Коли Діккенсові було дев'ять років, він переселився з батьками до Лондону. Батько його відкрив там приватну школу, позичивши для цього гроші, але справа не пішла, батько збанкрутував і надовго опинився в борговій в'язниці Маршалсі. Мати боролась зі злиднями. Син мусів їти працювати робітником на виробництві крему для взуття. “Ненависний привід ганебного дитинства продовжує відвідувати мене і змушує тремтіти”, — писав Діккенс багато років пізніше. З юних років підзнав він усі злидні і невігоди матеріальної незабезпеченості. Відвідуючи батька в борговій в'язниці, юнак добре ознайомився з цією установою,

з її дисциплінарними умовами та приписовим поведінням з людьми, що потрапляли туди, і згодом не раз описував у своїх творах ті моторошні умови і знущання з людської гідності.

В умовах злиднів Діккенс полюбив усіх бідних і скривджених людей, відчув їх страждання, жорстоке поводження з ними влади і багатіїв, пізнав добре школи для бідних дітей, притулки, визиск дитячої праці на фабриках, боргові в'язниці, будинки примусової праці. Він палко мріяв про свободу, добробут, забезпечене життя.

Діккенс стало відвідує бібліотеку Національного музею, доповнює свою освіту і разом із тим, шукаючи засобів до існування, береться за різну роботу, працює робітником, клерком, вивчає стенографію, мріючи стати газетним репортером, задумує також вступити на театральну сцену актором і вивчає ролі, але в цей час дістає посаду стенографіста в газеті “Справжнє сонце” і починає працювати там.

Після кількох місяців праці в редакції “Справжнього сонця” його запросили до великого щоденника “Ранішня хроніка”. Виконуючи там свої обов'язки, він мусів часто всюди їздити і це збагачувало його враження. Газетна праця спонукує Діккенса зробити перші спроби на літературному полі. В 1833 році він пише низку нарисів, в яких всебічно зображує стару Англію, з великими симпатіями змальовує давнє патріархальне життя і хвалить тих своїх сучасників, які дотримуються цих традицій. В тому самому 1833 році “Старий місячний магазин” помістив його перше оповідання “Обід на алеї тополів”, а потім дев'ять дальших нарисів, видрукованих під прибраним ім'ям Боз. З 1835 року у вечірньому додатку “Ранішньої хроніки” стали з'являтися короткі оповідання Діккенса під загальною назвою “Нариси Боза, образки буденного життя і буденних людей”. Автор подав у них сцени з лондонського життя, банкрутування дрібних підприємців та ремісників, різні інші події, змальовані з тонкою спостережливістю і легким гумором.

На початку 1836 року Діккенс одружився з Катариною Гогарт, донькою редактора газети.

Коли видавці Чепман і Голл замовили карикатуристові Сеймурові серію малюнків з комічних пригод аматорів спорту, а Діккенса попросили написати тексти до них, він висловив бажання давати щомісяця по два аркуші матеріалів. Замовці погодились і він розпочав працю. Так постали “Посмертні нотатки Піквікського клубу” з яскравими описами старої Англії.

Гучний успіх цього твору разом зі славою приніс Діккенсові і деяке матеріальне забезпечення та можливість віддатися безпосередній письменницькій діяльності. Він пише комедію “Дивний джентлмен” і лібретто комічної опери “Сільські кокетки”. Видавець Бентлей запрошує його редагувати місячний журнал “Збірники”. Популярність Діккенса як пись-

менника зростає. Він дістає різні замовлення. У фінансових справах допомагає йому його друг Джон Форстер, з яким він ділиться своїм гонораром, обговорює сюжети, читає йому свої твори.

У 1838 році Діккенс пише роман "Олівер Твіст", змальовуючи в ньому хлопчика, що опинився в нетрах Лондону, розкриває пекло злиднів і дно суспільства. Герой має багато пригод, перебуває в притулку, в будинку праці, серед злодіїв, але твір закінчується щасливо.

Черговий роман "Життя і пригоди Ніколаса Нікклбі", що виходить місячними ілюстрованими випусками від квітня 1838 року до жовтня 1839 року, висвітлює також темні сторони життя, зокрема йоркширські школи для бідних дітей і жорстокість учителів, зокрема введеного в творі Сквірса.

Для ковенгарденського театру Діккенс пише в 1839 році п'єсу, перероблену згодом на оповідання "Ліхтарик". Від квітня 1840 року під його редакцією починає виходити щотижневий ілюстрований журнал "Годинник містера Гумфрі", де він спочатку містив дрібні нариси та статті, а далі — великий твір "Крамниця старовини", який витіснив інші матеріали. В цьому творі під іменем Неллі Діккенс вивів нещодавно померлу Мері Гогарт, змальовуючи її як втілення жіночого чару, як джерело чистого та високого надхнення. Образ героїні зворушив усіх читачів.

Слава Діккенса щораз збільшується. На запрошення шотландців, він відвідує влітку 1841 року Единбург, де йому влаштовують гучне прийняття. Единбург обрав письменника своїм почесним громадянином.

У наступному 1842 році, Діккенс відвідує Америку. Його скрізь зустрічають урочисто. Бостон і Нью-Йорк влаштовують на честь гостя пишні обіди й бенкети, письменника скрізь супроводжували маси людей. Повернувшись з подорожі, Діккенс у тому ж 1842 році пише свої "Американські нотатки", в яких оповідає про свої враження з поїздки, висміюючи американців та їхній стиль життя, засуджує невільництво муринів і критикує владу доллара. Твір цей викликав голосні протести американської публіки.

У 1843 році Діккенс розпочинає писати цикл "Різдвяних оповідань", створивши перший нарис цієї серії — "Різдвяний гімн", що його Теккерей назвав "національним здобутком, добродійством для кожного читача". В наступних роках вийшли дальші нариси і казки цього циклу: "Дзвони", "Цвіркун на печі", "Битва життя", "Гнана людина", в яких описано з великою теплою радісно зимове свято, традиційні ялинки, столи зі святочними стравами, піднесений настрій і дітей і дорослих.

З цілою своєю родиною — жінкою, п'ятьма дітьми і жінчиною сестрою, Діккенс вирушив у подорож до Франції, а далі відплив кораблем до Генуї, де пробув кілька місяців. Під враженням звуків церковних дзвонів він написав свій другий твір з різдвяного циклу — "Дзвони" і переслав його до Лондону, а пізніше сам поїхав туди, щоб побачити, як буде ілюстрований і виданий цей його новий твір. У колі своїх друзів — Форстера, Фокса, Карлейля та інших, він прочитав цей твір. Присутній там мистець Меркліз увічнив цей момент, змало-

ФОНТЕНЕЛЬ (1657-1757)

СОНЕТ

*«Я — бог!» кричав так Аполлон Дафнеї,
Коли задиханий за нею хутко гнавсь,
Жагучим словом на бігу пишавсь,
Хваливсь — які у нього привілеї:
«Я — віршу бог, що чистий, мов зірниця»..
До серця ж вірш красуні щось не йде.
«Та музики ж я бог... Спинись!» Та де! —
Для неї музика — ще гірш дурниця.
«Я знаю зілля міць — де став, де ліг,
Тож я тому є богом медицини».
Дафнея ж більше приспішила біг.
Якби ж сказав він ніжно до дівчини:
«Божок я гарний, сильний, молодий!» —
Вона, я певен, біг спинула б свій.*

Переклад — Н. ТУСЮК

И. В. ГЕТЕ

РОЗЛУЧЕНІ

*Чи дійсно мене покинула,
Ти, кохана, серденько моє?
Я в душі своїй чую
Кожне слово твоє.*

*Як мандрівник ранком,
Відчуваю темний гнів,
Лиш у синій далині
Чую жайворонка спів.*

*Неспокійно кидаю погляд
Крізь поля і ліси,
І піснями тебе благаю:*

Прийди до мене, кохана, прийди!

Переклав С. ФОДЧУК

вавши Діккенса за читанням в оточенні захоплених слухачів. Цей образ зберігається і тепер у кенсінгтонському музеї. Повернувшись до Італії, письменник відвідав Рим, Неаполь та південь країни, фіксує свої враження в подорожніх нотатках та листах. Характеристично, що п'ятнадцять років пізніше всі ті міста відвідувала наша письменниця Марко Вовчок, писала там свої твори і в листі до Тараса Шевченка описувала свої враження від Італії та її мистецтва, шкодуючи, що Великий Кобзар не мав змоги оглянути все те, що вона бачила. Але лист Марка Вовчка з Італії до Шевченка вже не застав поета живим. Бував там і Пантелеймон Куліш, а через півстоліття після Діккенса перебувала в Генуї, Римі та Неаполі й Фльоренції Леся Українка, увічнюючи свої враження в поезії — як і Михайло Коцюбинський — у мистецькій прозі. Як на англійського романіста, так і на українських письменників краса Італії та її історичні й культурні пам'ятники робили велике враження, яке відображали вони в своїх творах.

Повернувшись до Англії, Діккенс у січні 1846 року заснував газету "Денні новини". Він умістив

у ній низку гострих політичних статей, виступаючи проти англійських хлібних законів і співчуваючи бідності, що терпіла від дорожнечі хліба, та вимагав скасування імпорتنих мит. З великою силою висловився він проти смертної кари, писав теж про школи для бідних дітей, про недоліки цих виховних інституцій і на інші гостро актуальні теми того часу. В своїй газеті письменник друкував теж подорожні нотатки та листи з Італії, що склали цілий том під назвою "Образи Італії". В цей час написав він свій черговий твір з різдвяного циклу — "Ціркун на печі".

Але газетна праця дуже втомлювала письменника і вже в лютому того ж року він відмовився від обов'язків головного редактора, а на весні разом із родиною поїхав до Швейцарії. У Льозанні розпочав він писати перші розділи свого нового роману "Домбі і син". Працю над романом перервав творчий задум написати нове оповідання з різдвяного циклу — "Битва життя". Воно було закінчене в жовтні і письменник знову всю увагу присвятив романові "Домбі і син". Щоб краще змалювати в ньому велике рухливе місто, Діккенс відчув потребу самому бути в подібному місті й перебувати весь час під його враженням. Такого враження він не міг одержати в тихій Швейцарії, і тому переїхав до Парижу, де відразу відчув гамір великого міста. "Писати день за днем без цього чарівного ліхтаря надзвичайно важко. Всі образи моїх героїв ніби завмирають, коли навколо нема руху натовпу", — визнавав Діккенс.

Повернувшись у Парижу, Діккенс особливу увагу приділяв театрові. Любов до сценічного мистецтва, що прокинулася у ньому ще в роки ранньої юности, коли він вивчав ролі з різних п'єс і готувався стати актором, тепер відродилася знову. Письменник створює групу молодих драматургів, мистців та акторів і з ними кілька років уряджував у Лондоні та інших містах вистави на користь "Товариства сприяння літературі і мистецтву" та інших добродійних установ. У тих виставах він сам виступав як актор, виконуючи комічні ролі. Публіка радо відвідувала вистави з участю славного улюбленого свого письменника.

До своєї акторської праці Діккенс ставився з почуттям власної гордості і не схиляв голови ні перед ким, навіть перед коронованими особами. Коли англійська королева Вікторія, добре знаючи про талант Діккенса як письменника й актора, побажала, щоб генеральна проба одієї з вистав театральної групи Діккенса була влаштована в Букінгемському королівському палаці, Діккенс відмовився. І тоді королева поступилася йому й сама відвідала ту генеральну пробу, що була проведена в приватному будинку письменника. Але Діккенс витримав до кінця свій характер і не представився коронованій гості, бо вважав, що гідність письменника була б принижена, коли б він з'явився перед королевою в убранні блазня.

Новий роман "Давід Копперфілд" (1849) має автобіографічний характер. Автор виступає в ньому знову співцем старої Англії і рішуче обороняє старі засади моралі та родини, розхитані у вирі промислового розвитку. В образі Дори змальовує він дівчину, що в ранній юності збудила була в ньому

перше кохання до себе, але їх роман закінчився невдачею. Високими моральними якостями нагороджує автор Агнес, як жінку, повну посвяти і свідому своїх обов'язків у родині та щодо виховання дітей у правдивому християнському дусі.

Від 1850 року письменник часто мандрує. Його черговий роман "Холодний дім" (1853) зазвучав як гостра сатира на судівництво, бездушний формалізм та бюрократизм, на канцелярський суд за його тяганину. Матеріалами послужили особисті спогади з юних років, коли батько його перебував у борговій в'язниці. В умовах постійних подорожів автора черговий роман "Тяжкі часи" (1854) творився в різних місцях. У цьому творі автор в особі промисловця Браундербі, хижого, брутального і нелюдського піддає гострій критиці тих промисловців та фінансистів, що бездушно ставляться до своїх робітників. Не поділяє поглядів і радикальнонаставлених робітників-чартистів, уособлених у постаті негативного героя Слекбріджа. Всі симпатії письменника на боці Стівена Блекпуля, щирого, чесного робітника, що є справжнім речником християнських ідей і в своїй тяжкій долі покладає всі надії на Боже Милосердя та на ласку господаря.

У романі "Маленька Дорріт" (1855—1857), викриваючи хижацтво і ненажерливість працівників англійського правосуддя, Діккенс наголошує, що тріумф морального ідеалу має наступити, що той ідеал зберігається в старому патріархальному середовищі, серед людей, які дотримуються всіх старовинних традицій. Втіленням ідеї гармонії інтересів пана та слуги, промисловця та робітника, їх ідеальної дружби та взаємного розуміння є в романі Кленнем, що в усій своїй поведінці та образі життя відбиває дух старовини.

Гостро засуджуючи бездушність, самовпевненість, жорстокість і підлоту багатіїв та високих урядовців, Діккенс рівночасно висловлює свою непохитну віру в абсолютну силу добра, яке завжди протиставиться злу і кінець-кінцем його перемагає. Висока моральність, чесність, шляхетність, що є справжнім вінцем його сповнених переважно описами людського лихоліття романів укінці тріумфують і їх тріумф є ідейною основою творів Діккенса.

Людське зло, нещастя, тяжкі муки дійових осіб часто бувають в його романах скороминущими, вони є лише привидом, хвилимовим маривом, при збудженні від якого герої одразу повертаються до щастя та добробуту, як це зображено в "Дзвонах", і "Ціркуні на печі". Коли зло бере гору і вже готове перемогти, в Діккенса інколи навіть несподіваний випадок може одразу внести різку зміну і призвести до тріумфу правди і врятування героя. Несподіванка спрямовує Ніколаса Нікклбі, що був напередодні голодної катастрофи, на зустріч з одним із братів Чіррібл, який заангажує його на працю. Випадкова смерть Брея рятує його доньку від ганебної продажі лихвареві Грайдові. Такі цілком випадкові зустрічі, підслухані розмови, чудесні рятування від смерті часто зростають у Діккенса до вирішальних чинників у житті людини, у формуванні її вдачі, в її духовому переродженні.

Письменник не заплющує очей перед справжньою дійсністю. Бачачи, що банкіри і промисловці

не відповідають його ідеальним прагненням, він, змальовуючи потворну галерію цих лицарів наживи, жерців золотого мішка, наділяє їх гостро негативними рисами і піддає суворій критиці. Ральф Нікклбі, Домбі, Браудербі, Гретрайнд є живим втіленням тієї категорії людей, вони нагадують нам своєю влачею та поведінкою Германа Гольдкремера, Леона Гаммершляга, Вагмана, Гаву у Франка або Пузиря в Тобілевича. Але перемогу добра над злом Діккенс вбачає не лише в тому, що позитивні герої його творів беруть гору над негативними. Найбільшу вагу надає він розкаянню, дувовому переродженню тих злих людей, їх усвідомленню своєї нехристиянської практики і поверненню на шлях добра. Діккенс змальовує, як скупі, бездушні, жорстокі багатії під впливом християнської проповіді, під враженням добрих вчинків виправляються, засуджують свою нелюдність, духовно перероджуються. Гоноровитий Домбі з роману "Домбі і син", Гретрайнд з "Тяжких часів", фабрикант ляльок Теклтон з "Цвіркуна на печі" усвідомлюють свій моральний занепад, духовно вдосконалюються, стають здатними на добрі вчинки.

Описуючи в своїх романах ідеальні подружжя, Діккенс проте в своєму особистому житті не мав віради. Дружина не давала йому родинного щастя, про яке він мріяв. Чим далі більше цей розлам поглиблювався. "Ми дійшли до повного банкрутства і мусимо остаточно ліквідувати наші справи", — писав Діккенс своєму другові Форстерові. У травні 1858 року Діккенс розійшовся зі своєю дружиною за взаємною згодою. Він призначив їй утримання 600 фунтів стерлінгів на рік і залишив з нею старшого сина, а сам з другою сестрою жінчиною Джорджиною Гогарт, шістьма синами і двома доньками оселився в садибі Гадегіля коло Чатама, де проходило його дитинство.

Діккенс починає влаштовувати вечори з прилюдним читанням своїх творів. Його друг Форстер відряджував письменника від такої діяльності, вказуючи, що цим він принижує себе і стає актором. Але Діккенс відповів: "Професія актора ніяк не є принизлива". Перше платне читання відбулось у 1858 році в Лондоні. Відтоді впродовж 12 років письменник їздив і читав свої твори по Англії, Шотландії, Ірландії, Америці. Тяжко пережив він смерть свого другого сина, що перебував в Індії.

У 1859 році з'являється Діккенсова "Повість про два міста", історичний роман про Париж перед і під час Великої французької революції. Інший роман, автобіографічного порядку "Великі сподівання" (1860), присвячений темі роздвоєння людини. Герой Піп прагне зберегти свій скромний образ життя і рівночасно прагне розкошів і багатства.

Від 1860 року письменник друкує в своєму журналі серію "Некомерційний мандрівник". Майже в кожному святочному числі на Різдво вміщується

його казки та оповідання з різдвяного циклу. Там видрукував він теж історію Англії для дітей і обидва великі романи "Повість про два міста" і "Великі сподівання".

Повний гумору і веселих сцен роман "Наш спільний друг" (1864), з симпатичними привабливими образами кравчині Дженні Врен і типового містера Поденпа, яскравістю своїх персонажів нагадував кращі твори письменника. З весни 1865 року він почав виходити випусками і викликав жваве зацікавлення читачів.

Протягом 1866—1877 років письменник мандрує по Америці з прилюдним читанням своїх творів. Разом відбулося 76 таких вечорів по різних американських містах. Ще перебуваючи в Америці, Діккенс уклав новий договір про влаштування 100 вечорів читання по Англії. Проте, через хворобу він змушений був перервати свою подорож і повернутись додому. Лікарі заборонили йому далші прилюдні виступи з огляду на перевтому організму. Вдома, на відпочинку, згасаючий письменник розпочав працю над детективним романом "Таємниця Едвіна Друда", який мав вийти в 12 випусках. Але написано було лише половину.

З огляду на поліпшення здоров'я, лікарі дозволили Діккенсові влаштувати в Лондоні 12 вечорів читання творів. Останній з них відбувався 12 березня 1870 року. Діккенс прочитав на ньому "Різдвяну казку" і "Процес Піквіка".

Вдома він не переставав наполегливо працювати над своїм детективним романом "Таємниця Едвіна Друда". 8 червня письменник утратив свідомість і наступного дня, 9 червня 1870 року, помер. Його поховали у Вестмінстерському абатстві поруч із Джонсоном та Гарвіком, коло надгробних пам'ятників Шекспірові, Чосерові і Драйденові.

В історію літератури Чарлз Діккенс увійшов як глибоко національний письменник, як співець старої веселої Англії. Ніхто краще від нього в ті часи не вивчив усіх позитивних і негативних прикмет англійської національної вдачі. Як усі великі виразники поступових прагнень до істини, добра і краси, він виступив з вірою в гуманізм, у вічний тріумф добра над злом, вірив у гідність і моральні сили людини і надав своїм типам загальнолюдського значення. Жодний з його героїв не стоїть осторонь великих течій людської думки. В усіх творах Діккенсових чувається філософське узагальнення, виявлене в теплому, гуманному, гумористичному ставленні до дійсності, при чому цей гумор доведений до найвищої досконалості.

Великий психолог і знавець людської душі з усіма її різноманітними переживаннями, Діккенс своєю спадщиною чимало сприяв духовому відродженню його суспільства в часи бурхливого промислового розвитку і руйнування старих патріархальних форм життя. "Діккенс був яскравим виразником, своєрідним рупором загального надхнення, що запанувало в Англії, пориву і п'яного ентузіазму, що кликав усіх і кожного до високих цілей. Його кращі праці є піднесеним гимном свободи", — писав письменник Честертон.

Твори Діккенса із захопленням читають по всіх країнах культурного світу. В своєму гуморі близький до великого англійського письменника украї-

Перший принцип розумного життя — праця. Працювати повинен увесь організм, усі його функції. Жодна з них не повинна бути забута, жодну не можна перевантажувати до виснаження.

О. О. Богомолець

нець Микола Гоголь. Подібно до Діккенса, він чимало послуговувався гумором, за допомогою якого знаходив шлях до боротьби зі злом.

Романами Діккенс цікавився й читав їх Тарас Шевченко. Познайомитися з творчістю великого романіста радив Шевченкові ще тоді, коли він учився в Академії мистецтв, Карл Брюлов. Про це згадував Великий Кобзар в автобіографічній повісті "Артист", наводячи розмови з Брюловим, зокрема про роман "Життя і пригоди Ніколаса Нікклбі", що саме тоді був уміщений у виданнях петербурзької "Бібліотеки для читання". Далі Шевченко оповідав, як на літературному вечорі у Шмідтів він і Штемберг прочитали роман про Ніколаса Нікклбі та деякі твори Вальтера-Скотта. Теплі згадки Шевченка про Діккенса стверджують, що англійський письменник — борець за правду і добро, проти люд-

ського зла і всіх суспільних хиб та гарячий оборонець знедолених і покривджених — був дорогий і близький поетові, що заступав ті самі погляди.

Низку творів Діккенса переклав українською мовою письменник і перекладач Микола Іванов. В його перекладі Державне Видавництво України видало в 1929 році "Посмертні записки Піквікського клубу" і в 1930 році "Домбі і син". У віденському видавництві А. Амонеста вийшли українською мовою "Свершок на печі" і "Різдвяна пісня".

Львівський театр "Заграва" ставив у 1933 році інсценізацію "Цвіркун у запічку".

Тепер майже всі твори Чарлза Діккенса перекладені українською мовою і наші читачі, а зокрема молодь знаходять у них багато цінних морально-виховних ідеалів та читають їх з великим зацікавленням.

Семен РОМАНОВИЧ

Уніфікація краси

(Про крем, зморшки та інше)

Якщо говорити про так званий західній світ, то люди живуть тут в добу матріярхату. Залишки патріярхату залишилися лише в деяких країнах близького сходу, з їхніми гаремами, і в Союзі Соючі, де чоловіки переважно пани-начальники, а жінки — "зрівняні" з тягловою силою.

Тут же жінок, — цю прекрасну половину людства, — поставлено на п'єдесталь. До них, правда, не моляться, але ними любуються і одягають їх в пишні привабливі шати. Для збільшення жіночого чару працює велетенська промисловість, ательє мод і різного роду косметики — креми, фарби і інші мазила.

Вимазують їх тонами, щоб виглядали жінки гарнішими і молодшими. Кажуть, що найпопулярнішою є тепер паста, виготовлена з квасолі. Але всі ці шміри не всилі закрити найважливішого — старости. Можна зменшити собі роки, але не можна стерти їх готичної гравюри на нашому обличчі. Зморшки на обличчі, "гусяча шия" — це бич для деяких жінок в їхньому намаганні затримати якнайдовше свою красу і чар. І тут на допомогу цьому "горю" прийшла наука. Американські науковці винайшли чудодійний крем, що усуває зморшки з обличчя. Судячи по сенсації, що її ця подія викликала серед жінок, можна передбачити велику бизнесову майбутність цьому винаходу.

Для всіх тих, що захоплюються цією перспективою "покрощати" і "уникнути" старости, дозволю собі сказати кілька слів в обороні гасла натуралістів: "Будь таким, як тебе мати породила!"

Людське обличчя — це своєрідний пашпорт, на якому життя робить помітки часу. Зітріть ці штрихи і людина втрачає свою індивідуальність. Жінка, яка вірить, що вживаючи різні фарби і мастила, буде виглядати молодшою, нікого іншого не ошукує, лише сама себе, бо в її оточенні завжди буде хтось молодший за неї. Натомість, усунувши зморшки, вона позбавляє себе інших ознак чару. Зморшки на обличчі — це відбиток мільйонів усмішок, що чарують людину, вони являють сбою зовнішню ознаку мудрости, характеру, внутрішньої краси, вони свідчать також про висохлі ручаї пролитих сліз на

протязі життя. Інакше кажучи, зморшки мають свою окрему атрактивність.

Я думаю, що ніхто не хотів би, щоб жінки були монотонно подібні одна на одну, як бальони чи порцелянові кукли. Кожна жінка прагне зберегти свою індивідуальність. Особистий чар є запорукою родинного щастя. Усуваючи шміром складки життя з свого обличчя, жінки мимохіть знеособлюються, уніфікуються.

А старість і знеособлення — це перші ознаки морального занепаду нації. Шкода, що в цьому модерному світі ніхто не витрачає таких великих сум на удосконалення внутрішньої краси, душі, на лікування гангрени морального розкладу, на виховання молоді в дусі подвигів. Аджеж на американський народ покладається велика місія — спасіння світу від російсько-комуністичної пошесті, що як меч Домоклів висить над головою вільного світу.

Про американську молодь один знаний публіцист США сказав так: "Ми вирощуємо чужі, веселі, нового типу людські істоти, з повним шлуном, пустим серцем і порожньою головою". Такий атестат "зрілости" для молодої американської нації не віщує нічого доброго для тих, що чекають чуда з Вашингтону у своїм намаганні визволитись з-під колоніального гніту Москви. А тому не сміємо ситими шмірами цивілізованого заходу затушовувати своє національне обличчя.

Борозни життя, що їх поклав час неволі на обличчя кожного з нас, повинні бути нашою гордістю і красою. Ми потребуємо не кремів, а цілющого бальзаму для лікування внутрішньої хвороби нашого характеру — почуття меншевартости.

Щодо плекання краси жінок, то цього чару, як і мистецтва "спокушати", їм ніколи не бракувало від початку роду людського.

Прихід старости спинити ніхто не в силі. Такий закон людського життя. Зрештою почуття молодости здебільшого залежить не від кількості прожитих років і густоти зморшок на людському обличчі, а від того, хто як себе почуває. Погляньте на квіти чорносливу, всі вони вкриті зморшками, а яка їхня чудова краса.

ТВІР ВИЙНЯТКОВОЇ ВАРТОСТИ

В ч. 90 журн. "Молода Україна" була вміщена стаття Петра Одарченка — "В. Винниченко і українська студентська молодь 20-х років", де автор називає великою подією появу роману В. Винниченка "Соняшна машина".

Шановний автор статті має цілковиту рацію. Багато з нас можуть не поділяти політичний поглядів письменника, але він був неперевершений майстер слова! Зокрема "Соняшна машина", це твір, якого, прочитавши раз, — запам'ятаєш на все життя.

У 1928 році я був учнем рівнобіжного, першого курсу кооперативної профшколи в м. Лохвиця на Полтавщині. Рівнобіжним курс називався тому, що він був складений виключно з синів і дочок заможних селян, непманів, яких не допускали тоді до середніх і вищих шкіл, вважаючи їх за "ворожий елемент". Отже, з дозволу наркома освіти, цей курс був переведений на самооплатність, тобто батьки мусли платити учителям і покривати всі витрати, зв'язані з навчанням.

До речі згадати, на цьому курсі училася Фаня Дунаєвська, сестра відомого советського композитора Дунаєвського, батько якого був власником цегельного заводу і тютюнової фабрики в м. Лохвиці.

Ідея створення цього курсу належить жидові Дунаєвському.

На цьому курсі учився також трохи старший від нас віком Мельник, якого чомусь звали "студентом". Здається, він належав тоді до нелегальної молодечої організації СУМ. Він був великий самостійник, із широкою ерудицією і знанням. Запам'ятався він мені тим, що був завжди на лекціях суспільних наук опонентом викладача і своїми аргументами часто заганяв його в кут. В його можна було дістати дещо із забороненої літератури. Мельник дав мені з-під поли "Соняшну машину" В. Винниченка. Читав я цей роман з таким захопленням, що не міг ані їсти, ані спати.

У 1929 році, з наказу влади, кооперативна школа була реорганізована в технікум советського будівництва. Рівнобіжний курс був закритий, а нас усіх — "ворогів народу" — викинули за двері. Був закритий і наш шкільний кооператив "Юнацька громада".

Почався наступ Москви проти учасників національного відродження. Всі ми розлізлись, як руди миші, по всьому ССРСР. "Зник" безслідно студент Мельник і директор профшколи Гармаш і ще кілька учителів.

С. Телевний

Сліди нашої історії

НА МАПІ УКРАЇНИ

Розглядаючи великомаштабну географічну мапу України, можемо спостерегти цікаве явище. Подібні або й зовсім однакові назви сіл, містечок, а іноді й цілих міст трапляються і на правому, і на лівому березі Дніпра. Таких прикладів дуже багато. Наведемо деякі з них.

На Підкарпатті відоме місто Самбір, а на Сумщині, біля Конотопа, є село Великий Самбір.

Районове місто Ямпіль, Вінницької області, стоїть на Дніпрі, а другий Ямпіль в лісах Сумщини.

На Черкащині й тепер існують згадувані в Шевченкових "Гайдамаках" Вільшана й Лебедин. І є місто Лебедин у Сумській області, зване лебединською породою великої рогатої худоби. Недалеко, у Недригайлівському районі, розкинулось село Вільшана.

По цілій Україні трапляється назва Тростянець. Є села з такою назвою на Тернопільщині й на Волині. Є чимало районних центрів у Вінницькій і Сумській областях, і, нарешті, під Полтавою — Великий Тростянець.

Одне місто Золочів стоїть біля високую Західного Бугу, а друге, засноване 1677 року, на Харківщині.

Ці та багато подібних назв свідчать про великі трагічні події в житті українського народу. Після смерті Богдана Хмельницького майже тридцять років точилася жорстока боротьба за Україну, яку намагалися загарбати Польша та Туреччина. В цей час Україна мала вже підписаний гетьманом Б. Хмельницьким військовий договір з Московщиною. Цей період зветься у нашій історії "Руїною".

Козацький літописець Самійло Величко залишив нам жахливу картину Руїни. Переходячи Правобережжя від Корсуня й Білої Цедкви аж до Бродів, Львова й Замостя, він бачив скрізь спустошені міста й села, залишки зруйнованих мурів, розкидані людські кістки, "тільки небом укриті", і "рекох в умі — хто суть сії" — хто вони?

Населення цих зруйнованих й сплюндрованих міст або загинуло, або повтікало на лівий берег Дніпра. Частина осіла на Гетьманщині, частина подалася на Слобожанщину, — вільні землі понад верхнім Псьом та Воркслою, понад Дінцем і далі на Схід — до Воронежа. Назви нових осель свідчать про місце походження нових поселенців.

На Лівобережжі і Слобожанщині є села, назви яких походять від старовинних козацьких міст Київської Русі. Ось Канів, відомий нам моголою Т. Шевченка, а зовсім недалеко, за Дніпром, Великі й Малі Канівці. Часто згадуються в історії України Фастів та Біла Церква, прославлені подвигами народнього героя Семена Палія. На Чернігівщині, біля Бахмача, існує село Фастівці, на Полтавщині, біля Пирятина, — Білоцерківці, а на Пслі — Білоцерківка.

Трохи дивні назви сіл на Харківщині — Черкаські Тишки та Черкаський Бишкін — нагадують, що в 17 ст. наших предків москалі в Московії записували в документах не лише українцями, малоросами, але й черкасами: від міста Черкас, яке було першим осередком Української Козацької Держави. Назва села на Харківщині — Вінницькі Івани — зрозуміла й без пояснень.

Про те, що на Лівобережжя переселювалась людність із дальших, західніх земель України, яких гетьман Б. Хмельницький не встиг звільнити від Речі Посполитої, свідчать не тільки назви населених пунктів, але й поширення таких прізвищ підкарпатського походження, як Бойко, Бойченко, Коломиєць.

Український народ шукав захисту й допомоги. Підписував багато військових договорів не лише з сусідніми державами, але й Швецією, з королем Карлом 12-им, і нарешті підписав договір про військову допомогу між московським і українським народом, який потоптав московський цар Петро Перший.

Український народ чекає свого визволення, яке неминує прийти.

КЛЕЙНОДИ ЗАПОРОЖЦІВ

Слово "клейноди" або "клейноти", означає коштовні речі. У запорозьких козаків клейнодами називались військові відзнаки.

Гетьманська булава і пернач, який вручався курінним отаманам та полковникам, належали до цінних клейнодів, як символ влади. Бунчук, як відзнака влади гетьмана, появився у запорожців 1576 року. Назва цього клейноду — турецького походження. А слово "літаври", певно, походить від арабського "ель-табль" — барабан. Це стародавній музичний інструмент. На відміну від інших клейнодів, літаври не лишилися тільки музейним експонатом: без них не обходиться жоден симфонічний оркестр.

Запорізький прапор — короґва — був шовковий, яскраво-червоного кольору. На них зображали військові козацькі судна, або святі ікони.

КОЗАЦЬКА ПОРОХІВНИЦЯ

Старовинна порохівниця — натруска, зроблена з рогу і має металеві деталі, оздоблені золотом насічкою. Такими порохівницями користувалися запорозькі козаки. Порох насипали в широкий отвір, закривали кришкою, а потім при потребі, за допомогою важеля витрушували його з нижнього отвору на полицку пістоля чи іншої вогнепальної зброї.

У кінці минулого сторіччя, після закінчення праці над "Запорожцями", І. Ю. Репін подарував порохівницю корифеєві українського театру Маркові Лукичу Кропивницькому. Порохівниця мала відтиски присвяти І. Репіна.

КОЗАКИ ПІД ВІДНЕМ

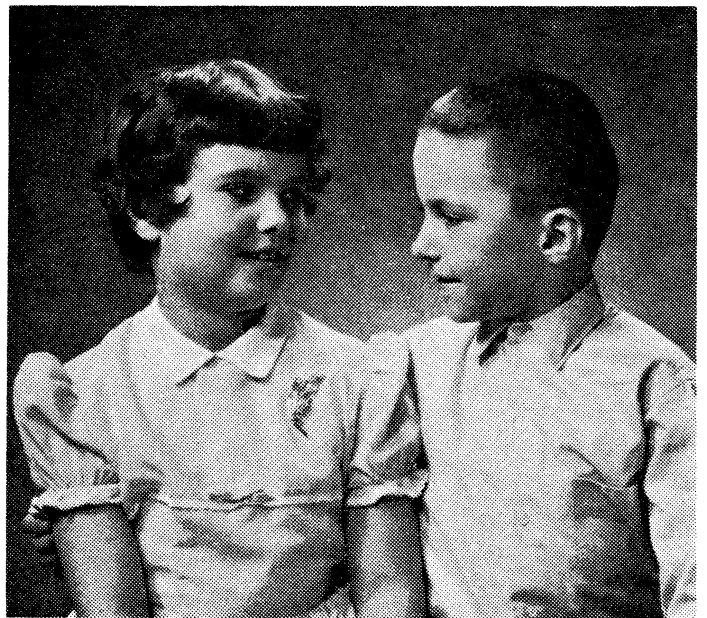
1683 року відбувся останній турецький наступ на Європу. Понад стотисячна армія на чолі з Кара-Мустафа-пашою обложила столицю Австрії — Відень, залога якого складалася ледве з десяти тисяч вояків. Імператор Леопольд з усією аристократією утік. В оборону міста вклю-

чилися студенти та ремісники. Імператор звернувся по допомогу до польського короля Яна Собеского, який покликав правобережні козацькі полки на чолі з народним героєм України Семеном Палієм. 25-тисячна польсько-українська армія вирушила на допомогу оборонцям Відня. Серед полководців були Палій, Іскра і Самусь.

Козаки пішли в наступ на ворожі шанці і 18 вересня розігрався запеклий бій. Турки залишили на полі бою багато забитих, артилерію, обоз і з панікою почали втікати. Палій і Собеский гнали втікачів аж до Естергом в Угорщині.

Розгром турків під Віднем мав велику історичну вагу. Турки не лише відступали з Середньої Угорщини й Будапешту, де вони панували півторастоліття, але назавжди зникла турецька загроза для Центральної Європи. Повстання греків і сербів остаточно захитали панування турків на Балканах.

Козаки в бою під Віднем здобули багато трофеїв, а серед них був арабський кінь самого Мустафи. Чучело цього коня з дорогим сідлом і тепер можна побачити в Львівському історичному музеї.

Оля Матвієнко і Андрій Лазоренко

Грицько БОЙКО

ДЕ СТИЛЕЦЬ?

Мне хустиночку в руці

И гірко плаче Віра:

— Було в мене п'ять стільців,

А тепер — чотири.

Став тут братик рахувать:

— Раз, два, три, чотири, п'ять...

Віро, плакати облиш:

Ти ж на п'ятому сидиш!

ТРЕМБІТА

Трембіта — сутогуцульський інструмент, зна-ний виключно на Гуцулщині. Це труба найменше три метри завдовжки, зроблена з березової кори. При устах тонка, вузька, при кінці багато грубша, ширша. В останніх часах стали виробляти трембіти з бляхи, але вони не могли рівнятися з березовими, ні тоном, ні голосом. Хто-будь не заграє на трембіту, до цього треба мати спеціальний хист і сильні груди зі здоровими легенями. З трембіти можна видобути заледве кілька тонів, мінорних, смутних. Їх вібрація, натуга й голос залежні від трембітаря, від його здібности і вміння.

Первісне походження трембіти зовсім не зна-не, як і не знана її назва. Про неї існує лише кіль-ка легенд. Одна з легенд про походження трембі-ти каже:

“Була дівчина Марічка, красна як зозулька, й був легеник Іванчик, як сокіл ясний.

Полюбилися, покохалися, як голубів пара.

Та заграли весняні води, загремили бистрі по-токи, почали бучки розвиватися ізатрубив св. Юр у золотий ріг: “Полонинський вихід”.

Заспівав Іванчик своїй Марічці:

“Ой, добраніч, файна любко, добраніч, добраніч, Бо я іду в полонинку з овечками на ніч”..

Заспівав, попрощався з Марічкою, й пішов. І тільки його бачила Марічка. “Не вернувся з поло-

нинки... а чи його ведмідь убив, а чи грім ударив у нього, чи може яка Лісна, або Мавка, затагнула в лісі, нетри, Бог це лишень знав...

Заплакала, заридала й заголосила Марічка...

Пішла шукати свого любчика Іванчика...

Горами, лісами ходила, не лише солосним ри-данням, але й жалісними смутними співаночками йо-го викликала.

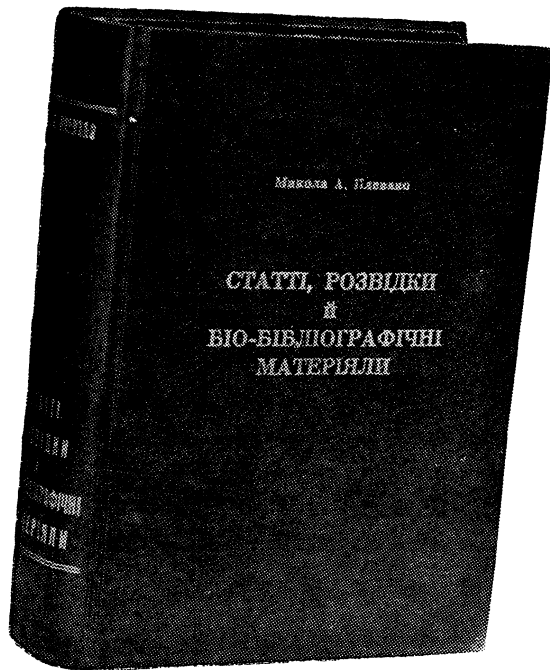
А там ще й інша жура почала її серце в'яли-ти, ножем різати... Хто буде Іванчика викликати, хто буде тужливим голосом по горах плакати, як її не стане?

До Матінки Божої свої просьби посилає, її просить і благає, допомоги і порадоньки в Неї шу-кає...

Зглянулась Матінка Божа над гіркою недолею Марічки... У трембіту Марічку перемінила.

Із того часу й по сьогодні Марічка-трембіта, по горах ходить, жалем, тугою і смутком кичері, верхи і ґруні засіває, голос її не тихне не вмовкає... Барвінком стелиться в городцях, чічками царинки завітчує... Серця ворушить, душі тривожить, ко-ханья і тугу за ним пригадає, вірне й шире кохан-ня, що й смерть перемогти й перетривати може, бо сильніше від неї... Це голосить трембіта”.

М. ЛОМАЦЬКИЙ

Книга розкішно видана, на гарному папері, з ілюстраціями, у твердій оправі, має 808 сторінок друку.

Книги в продажу нема: частину ти-ражу видавець розіслав по чужих біб-ліотеках, а решту подарував Комітетові по будові храму св. Симона в Парижі (церква-пам'ятник Головному Отамано-ві Симонові Петлюрі) і її одержить той, хто внесе дві цеглинки на будову цього храму. Вартість 1 цеглинки — 15 дол.

В КОЖНІЙ ХАТІ, В КОЖНІЙ КУЛЬТУРНІЙ РОДИНІ, В КОЖНІЙ БІБЛІОТЕЦІ, ШКОЛІ, ІНСТИТУТІ

мусить бути книга:

Микола Плевако

СТАТТІ, РОЗВІДКИ Й БІО-БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

У цій книзі систематизовано твори майже всіх українських письменників, починаючи від І. Котляревського і кінчаючи 20-ми роками 20-го століття. Микола Плевако зібрав усе надбання української літератури — “все багатство, всю різноманітність тем у ній і силу та красу творчих засобів українських письменників”.

Миколу Плевако знищили російські окупан-ти, його праці зібрав і впорядкував відомий літе-ратурознавець Г. Костюк, книгу видав старший брат Миколи Плевако — Петро Плевако.

Гроші слати на адресу: голови ко-мітету:

P. Plewako, 38 Av. de L'Opera, Paris, 2-e, France

Ось як висловився про неї архієпископ Сильвестер (проф. С. Гаєвський):

“Ця книга є багатющим матеріалом і науково-методологічним і фактично-вказівним. Ціла доба освітлена в ній. Ні-який підручник, ні університетський ви-клад без неї тепер не в стані обійтись”.

З НАУКИ І ТЕХНІКИ

УКРАЇНСЬКІ САМОЦВІТИ

Українське коштовне різнокольорове каміння було відоме нашому народові ще в сиву давнину. Наші предки цінили самоцвіти не тільки за незвичайну красу, але й за їхні таємничі властивості. Вважалося, що алмаз оберігає людину від смерти в бою, а ізумруд — від бурі на морі.

Відомо, що з алмазів виготовляється інструменти для праці над твердими гірськими породами чи металами. Рубіни і сапфіри використовуються в годинниковій промисловості. Прозорий кварц і турмалін незамінні в спеціальних оптичних приладах. Агат і халцедон — у вимірювальних приладах.

Характерними властивостями українських самоцвітів є їхнє забарвлення і блиск. Хто тільки із нас не милувався казковою грою барв алмазів, топазів і рубінів! Вони наче горять стриманим внутрішнім огнем, переливаючись всіма відтінками соняшного спектра. Характерною ознакою є і їхня твердість. До складу самоцвітів входять такі хемічні елементи: залізо, марганець, титан, хром, ванадій та інші.

До цих коштовних каменів належить також кольорове каміння гірської породи з чудовим забарвленням та рисунками. Це каміння призначене виключно для мистецько-декоративного вжитку у будівництві.

Україна здавна славиться цими природними багатствами. Перші вістки про застосування рідкісних мінералів на території України дійшли до нас з глибини століть. У 4-му і 5-му віках до нашої ери мармуровидні вапняки використовували для будівель Херсонесу, Ольвії, Пантикапії, а в деяких стародавніх храмах Константинополя підлоги і стіни вистелені кримськими мармуровими вапняками.

У 1835 році в с. Кам'яний Брід на Волині був знайдений лабрадорит, який набув всесвітнього визнання. Найбільша розробка лабрадориту розпочалась за советів. Український лабрадорит можна побачити на всіх будинках державного значення в Україні і Росії, на мавзолі Леніна та трибуні Червоної площі в Москві.

Російський комуністичний режим на початку 1930 року розгорнув широке і плянове дослідження мінерально-сировинної бази України, щоб і ці дорогоцінні багатства природи, як і саму українську пшеницю та вугілля, загарбати собі. Найширше розгорнуто дослідження дорогоцінних українських каменів після другої світової війни. В Закарпатті знайдено величезні родовища мармуру. Цей мармур має різноманітне забарвлення і вигадливі рисунки.

Знайдено чорні прозорі кварци, вишнево-червоні граніти і медово-жовті янтари. З ко-

льорових каменів найцікавіші чорні та сірі лабрадорити, рожеві і фіолетові пірофіліти, голубувато-зеленуваті пеліканіти, мармури і мармуризовані вапняки, червоні та сірі граніти.

Житомирська та прилеглі до неї області багаті на топази, гірський криштал, раухтопази, маріони, аметисти, хальцедони, граніти. Донбас має гірський криштал, аметисти, мармуризовані вапняки, а Симферопіль і гори Кара-Даг у Криму — агати, онікси, сердоліки, яшму, мармуризовані вапняки.

Дорогоцінні камені можна зустріти по цілій Україні. Цікаво зауважити, що в Україні знайдено кристалеви топаз вагою 68 кілограмів.

Академік О. Є. Ферман у своїй книзі "Нариси історії каменя" пише: "Україна подарувала нам не тільки нові родовища мармурів та лабрадоритів. Серед ланів і полів її волинського привілля були відкриті чудові пегматитові жили з темними, майже чорними кварцями і голубими, золотистими і безколірними топазами (важковаговиками). Те, що було раніш гордістю і прерогативою Уралу, тепер подостатком є і на Волині".

Наприкінці минулого року в Мюнхені демонстровано новий тип ванни для малогабаритних помешкань. Захотіли скупатись — будь ласка, відчиніть двері шафи, вийміть звідти шарнірно закріплену ванну, включіть газову колонку і через кілька хвилин можете напустити горячої води.

Після купання ванну знову ставите назад на своє місце і зачиняєте двері шафи.

Австрієць Бергардт винайшов "неспалимі сірники": кожний сірник можна запалити вісімнадцять разів.

Не пийте вина, не подразнюйте серце тютюном — проживете до ста років.

І. П. Павлов

Тільки той досягає мети, хто іде!

Весна, весна в Україні... Весна і скрізь чудова річ! Але в нас, у Чикаго, не зважаючи на те, що вже перший місяць весни, березень, збираються снігові хмари. Але ні сніг, ні дощ не спинить задумів Чикагської Філії ОДУМ-у. 10 березня 1962 року сім авт з молоддю, що пахнуть енергією, прямують різними дорогами до міста Ракфорду, яке лежить 90 миль від Чикаго. Їдуть вони з мистецьким виступом. В тім місті українців небагато. Вони разом із білорусами, росіянами та іншими ходять до слов'янської православної церкви "Христа Спасителя". І ця парафія спонзорує виступ ОДУМ-у.

Під'їжджають помаленьку авта до "Клюбу литовців". Заля, де має бути виступ, прибрано по святковому. Перед сценою красується: "Вітаємо ОДУМ". Залю заповнюють українці, білоруси, яких там найбільше, серби, поляки, росіяни, литовці, американці та інші національності. Публіка різноманітна.

Чи ж вив'яжуться виконавці?

Але тут ніяких сумнівів не може бути. Мистецький виступ має дати українцям щось своє, рідне, дороге, декому частину того "Євшан зілля", а іншим — показати українську культуру й мистецтво.

Сцену відкривають. Музика сильнішає. На сцену вибігають чотири пари в українських строях. "Гопак" в повному розпалі. На сцені повно різнокольорових стрічок, життя, руху. Публіка захоплена. Оплески не втихають.

"За горами гори, хмарою повиті, засіяні горем, кровію политі. Споконвіку Прометея там орел карає" — починає деклямувати "Кавказ" безсмертного Тараса Шевченка, якого тепер припадає річниця, Олена Павелко. Може кому не подобатися, але хай знають, що для нас, української молоді, Шевченко є дороговказом. Її голос сильнішає, набирає відваги. Слова Шевченкові — "Борітеся — поборете: вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля свята" — закликають до праці для добра своїх народів.

Далі танцювальна група "Метелиця" в гуцульських строях, під проводом Ростислава Тягнибока виконує "Гуцулку", "Полянку" та в'язанку українських народніх танців. Танці розділені між собою виступом одумівської шістки, яка виконала "Ой Морозе, Морозенку", "Женчик, брэнчик", "Червоні маки" та дует Дмитра Шкурпелі та Дмитра Грушецького, які виконали "Де ти бродиш моя доле" під акомпаньямент Люби Іванової.

Там, де лягло Чорномор'я без меж
В білому осени злоті —
Ти, моя мати, обніжком ідеш,
Рідна, висока в скорботі"

— рецитус Дм. Грушецький, який керує мистецьким виступом, даючи ніби вступ Дм. Шкурпелі, що виконав "Рушничок" на слова А. Малишка, муз. Майбороди. Дм. Грушецький розказав гумореску Вужналя — "Федька Гуска в театрі".

Коли проголошено, що виступ в гостиннім Ракфорді закінчений, — люди не вірили. Казали: "Так швидко?" Для них майже дві години пролетіли як одна мить.

Після закінчення підходили до виконавців українці й білоруси, дякуючи за такий виступ. Литовці, серби, поляки і американці були захоплені по вінця танцями. Всі були вдоволені — і виконавці й різноманітна публіка.

Гостинні Ракфордці частують усіх виконавців смачною вечерєю, а Володимир Телл випивкою. Володимир Телл — захоплений. Бож він не пожалів часу, енергії і старань, щоб концерт відбувся в їхньому місті з моральним і матеріальним успіхом.

Після концерту — танці. Орестра приїхала також з одумівцями з Чикаго, — грає до пізньої ночі.

На другий день, в неділю, настоятель церкви "Христа Спасителя" висловляє подяку всім тим, що брали участь в організації мистецького вечора. Рівночасно, висловив своє вдоволення концертом, кажучи, що так можуть виступати на сцені лише професіональні артисти.

Українці Ракфорду висловили своє вдоволення концертом у листі так: "Отже для нас, маленької групи українців Ракфорду, ви зробили дуже багато: ви вплили в наші душі велику дозу живучого елексиру, ви підняли наш дух, як гідної культурної нації тут, на чужині. Велика вам подяка! Хвала і честь!"

Черга за наступними подібними виступами в інших містах Іллінойсу!

О к о

АРТИСТ МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ ДАЛІ ОЧОЛЮЄ "КОЗУБ"

У лютому ц. р. відбулися чергові річні загальні збори членів Мистецького Товаришення "КОЗУБ", на яких головував Іван Боднарчук, а секретарював Дмитро Романик. Після звітів голови управи, секретаря, скарбника і голови контрольної комісії відбулися цікаві темпераментні дискусії, в яких детально обговорено діяльність управи в минулому році і накреслено плян праці на поточний рік.

За прикладом минулих років, односторонньо ухвалено із скромних заощаджень асигнувати на Українську Національну Раду 30 доларів (разом із попередніми датками — 105 доларів) і на пресовий фонд газет і журналів, які постійно вміщують на своїх сторінках козубівські оголошення і матеріали, по 5 доларів, а саме: "Вільне Слово", "Наша Мета", "Нові Дні", "Молода Україна" і "Пісня України" — Торонто; "Український Голос" і "Новий Шлях" — Вінніпег; "Українські Вісті" — Новий Ульм (Німеччина), — разом 70 доларів.

На 1962 рік обрано нову управу Товаришення в такому складі: Михайло Голинський — Голова, Павло Степ — Секретар, Михайло Гава — Скарбник, і Контрольну Комісію у складі: Іван Боднарчук, Петро Волиняк і Павло Мелашенко.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ — ГЕНІЯЛЬНОМУ КОБЗАРЕВІ

У неділю, 25-го березня 1962 року, в залі Українсько-Американсько-Демократичного Клубу в Трентоні відбувся літературно-мистецько-вокальний концерт, що його організували педагогічна рада і батьківський комітет середньої школи українознавства, присвячений роковинам народження й смерті великого українського поета, Тараса Шевченка. Програма була змістовна і різноманітна: вступне слово, реферат, деклямації, мелодеклямації, інсценізації, співи шкільного хорового ансамблю та оркестрової музики.

Простору залю клубу, що вміщає понад 200 осіб, заповнили: учні, одумівська молодь, батьки, родичі й гості, які прибули як з м. Трентону, так і його околиць.

Реферат "Про життя й літературну діяльність поета" виголосила одумівка Катерина Сухенко. Перед очима аудиторії пройшли невеселі картини страдницького життя поета-кріпака: попижач у п'яного дяка, пастух чужих овець, панський лакейчук в покоях Енгельгарда. А далі зустріч у Петербурзі: Сошенко, Гребінка, Жуковський, Брюлов, академія мистецтв. Шевченко — співець минулої слави України, недолі жіночої, соціального й національного поневолення, свавілля панського, співець революціонер, що став в оборону поневоленої нації, співець всеслав'янський, вселюдський: "Апостол правди і науки"! Нарешті, поет страдник, мученик, каторжанин Орської кріпости й аральських степів, що мав тільки СІМ щасливих днів у своїй біографії. Шевченко, це — найбільший, найвідважніший духовний лицар, що пройшов свій короткий земний шлях життя, не скиливши своєї голови перед магнатами й царями, що став зорею національного відродження, духової величі українського народу. Закінчила свій реферат прелегентка словами:

"Будеш, батьку, панувати, поки живуть люди,
Доки сонце з неба сяє тебе не забудуть!"

Далі йшли дві художні інсценізації: Перша — "Мати в творах Т. Г. Шевченка" — автор обдарована вчителька-народниця Олена Піддубна. В яскравих образах учні 3-ої класи, за текстами з "Кобзаря", показали українську матір: "У нашім раю на землі — нічого кращого немає, як тая мати молодая", — вик. Ольга Чуйко й Онацька. Уривок із поеми "Наймичка" — вик. Оля Левченко. "На панщині пшеницю жала" — з поеми "Сон" — декл. Оля Левченко. "Розрита Могила" — вик. Оля Стийко, Ліда Сухенко, Віктор Левченко, Віктор Бойко.

І друга — "Українське село за творчістю Т. Г. Шевченка", автор проф. Ол. Сенько, з Божої ласки композитор. Участь брали десятки учнів старших класів і одумівської молоді. Прологом до інсценізації була хлявіатурна мелодія: "Ой не гаразд запорожці!"

Перед глядачем постає образ багатого українського села часів Козацької Держави гетьмана Б. Хмельницького: "Та нема ніде краще, та нема ніде ліпше, як на тій Україні"... "А у селах у веселих і люди веселі". Аж ось це село попадає в руки московського наїзника. Воно

обідране, убоге; в ньому настало кріпацьке пекло, де: "Чорніше чорної землі блукають люди..."

Захоплююча інсценізація триває 40 хвилин. В ній беруть участь з ОДУМ-у: Ала Чуйко, Микола Ніс, Микола Кононенко, Лара Кашук, Валя Вайнгат, Володимир Стрибко, Нестор Сендзік, Ольга Гаврилко, Григорій Парака, Александер Шепеленко, Івась Гуща, Анатолій Парака, Наталя Сенько, Олександр Стрибко, Мар'яна Сухенко, М. Гаврилко, та ще з ОДУМ-у: Лара Стрибко, Луїза Гуща, Віра Білоус, Віра Кононенко, Катерина Сухенко. Ролю "кобзаря" — під акомпаньямент на п'яніно Івася Гущі бездоганно виконав Олександр Шепеленко.

В обох інсценізаціях задуми їхніх авторів були з педагогічного погляду — ідеальні і виконані блискуче. Ці цінні інсценізації варто було б видати друком для нашої молоді в США і Канаді.

Після цього шкільний хор, під акомпаньямент п'яніно проспівав "Садок вишневий коло хати", "Зоре моя вечірняя" — дуєт, що його емоційно виконали сестри Катерина й Мар'яна Сухенко, "Сонце заходить — гори чорніють", "Ой у полі верба рясна", "Ой з-за гори з-за крутої", "Злітай, злітай". Останні дві пісні виконали дуже гарно: Олег Чуйко, Іра Ольчак, Ніл Немчук, Ольга Юрчик. Прекрасні співи юних співаків благодатною рисою лягли на спрагли душі рідних людей.

Коли перший відділ концерту мав мінорний лейтмотив, то другий був позбавлено мажорним. Тут виступила в повному складі шкільна мішана оркестра ОДУМ-у "МОЛОДА УКРАЇНА" під проводом п. Ольчак. Спочатку під акомпаньямент Асі Павлюк, Віра Білоус гарним сопраном проспівала сольо "Така її доля", потім високим прекрасним сопраном "Утоптала стежечку через яр". За цим шкільна оркестра виконала: "Реве та стогне Дніпр широкий" та барвистий вінок екзотичних народних пісень — "Мир вам браття!", "Їхав козак з Дону", "Котилися вози з гори", "По дорозі жук", "І шумить і гуде", "Чи є в світі молодиця", "Якби була я зо зуля", "Видно шляхи полтавській", "Ревука", "Ой коню мій!", "Рідний Краю", "Сміло браття" — марш в обробці керівника оркестри п. Ольчак. Багата імпреза закінчилась співом виконавців і публіки національного гімну: "Ще не вмерла Україна!"

Бажано й корисно було б для репрезентації нашої пісні та для виховання української молоді цей концерт повторити: в Алентавіні, Портгемптоні, Радінгу, Істені, Бетлегемі та інших місцях українського, компактного розселення.

Марина ДАНИЛЕВСЬКА

РЕЦЕНЗІЇ

ВИСТАВКА К. КРИЧЕВСЬКОЇ В ТОРОНТІ

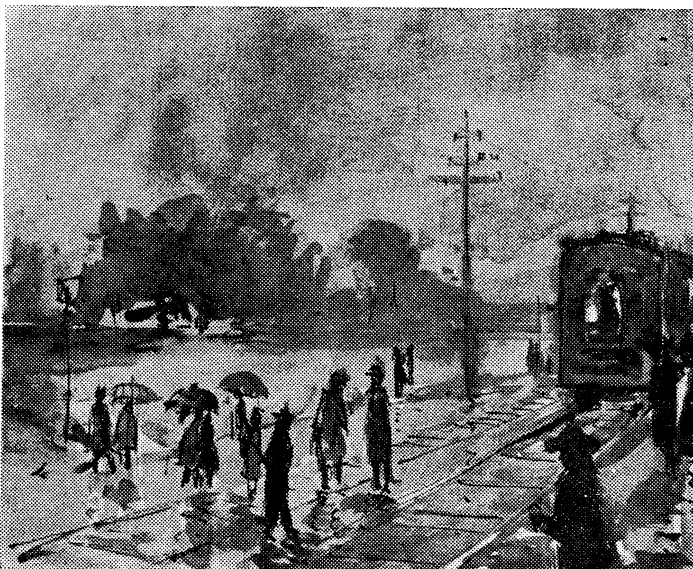
Сорок акварельних картин, що їх вперше в Канаді виставила малярка Катерина Кричевська в галерії видавця журналу "Ми і Світ" в Торонті, прекрасно відбивають мальовничість Венеції, Парижу та німецьких Альп.

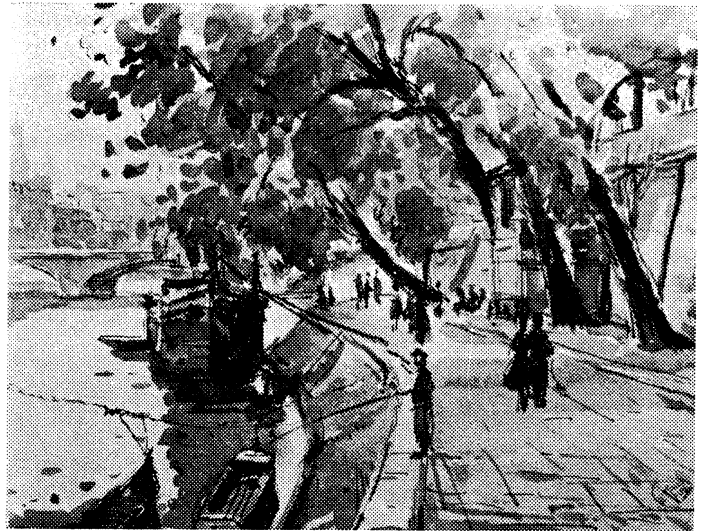

Панна Рая БОРИДКО — новообрана голова Філії ОДУМ-у в Баффало. З обранням Р. Борідко на голову Філії ОДУМ-у, праця Філії поживавилася. Філія сестиматично допомагає журналові "МУ", а останнім часом перепроваджує збірку на пресовий фонд "МУ".

Катерина Кричевська, яка стало живе в Бельмонті, Каліфорнія, США, це наймолодший член усім добре відомої талановитої родини Кричевських, яка видала славних мистців, як от Василь Григорович Кричевський, його

Катерина Кричевська "Дощ".

Катерина Кричевська "Париж".

брат Федір, добре відомий у світі аквареліст Микола Кричевський, що минулого року помер у Парижі, та Василь Кричевський (молодший) — батько Катерини. Тому нема нічого дивного, що Катерина має з самого дитинства пристрасть до малювання і активно працює у мистецькому світі.

Світогляд і майстерність Катерина Кричевська набула вже на чужині. Кожна її праця — жива, виконана вправною рукою, з відбитком мистецької індивідуальності.

Оглядаєш виставку і відчуваєш духове задоволення, хочеться ще і ще раз повернутися і роздивитися.

Виставка тривала від 13-го лютого до 1-го березня 1962 року і мала не абиякий успіх: продано 8 картин. Сподіваємось, що чергова виставка Катерини Кричевської в Торонто принесе їй ще більший успіх.

Діп.

ПОЕМИ ЛЕВКА РОМЕНА

(Л. РОМЕН, "Поєми", Торонто, Євшан-Зілля, 1956, стор. 72)

Колись панувала думка про те, що поети перестають писати, наблизившись до старості. Цю легенду розвінчали в наш час О. Неприцький-Грановський, М. І. Мандрика та Левко Ромен: їхня творчість на старість розбуяла ще більше й краще. Збагачені великим життєвим досвідом, вони продовжують збагачувати українську літературу на еміграції.

Може найдосконаліший із них Л. Ромен, що пише й друкується близько пів-сторіччя. Однак перша його збірка, "Передгрім'я", з'явилася тільки 1953 року, а три роки пізніше вийшли в світ "Поєми". Наскільки відомо, вони й досі належно не згадані критикою, на що вповні заслуговують.

Перш за все, треба відзначити Роменову добру мову, головний засіб літературної творчості. Говоримо про це на самому початку рецензії тому, що грамотних поетів і письменників на еміграції тепер мало. Навіть деякі з уже відомих і заслужених авторів книжок потребують мовних редакторів — таким чином, стилістична, а також естетична якість їхніх творів, по суті, не їхня власна, оригінальна, а еклектична — трохи від автора і багато від редактора або навпаки.

Левко Ромен, без перебільшення кажучи, — добрий знавець літературної мови, яка слух'яно кориться всім наказам автора. Більше того, поет сміливо вишукує архаїзми і творить неологізми, надаючи їм широких прав у поетичній мові (ганеба, зрін замість благодать, слякий, прихлєп, грубечий, вишкір, пройдистеп та багато інших).

Книжка "Поєми" складається з шести творів. Загальне враження: поет уміє намалювати словом картину, що залишається надовго в пам'яті. Напр., один із супутників апостола Андрія Первозванного, описуючи дикі степи України, зауважує:

... та варвар інколи, гілляки розхиливши,
проводив зором нас, небачених людей

("Первозванний", стор. 3).

Сильне враження залишається від поеми "Карма", в якій печенізький кобзар-співець прославляє поляглих русичів, а також вищість української культури й цивілізації. Розгніваний хан розрубє його мечем. Але слова загиблого співця діють на печенізький табір як дороговказ, вони добре зображують незнищенність української нації:

Дужчий той, хто "землю рис"

і збирає там, де сіє,
землю рідну стереже.

Хто ж то ми? — Ми летні птахи;
ми — пройдистепи-невдахи.

Це довкілля нам чуже. ("Карма", стор. 7).

У поемі "Наостанку" Л. Ромен зображує Івана Франка напередодні смерті, під час відвідин його кількома гімназистами. Основна думка у повчанні Каменяра молодикам:

... свого в нас досить!

З любов'ю смілива рука

із рідних надр скарби вносить... (стор. 14).

Ця поема значно виграла б, якби її автор замість довгої розповіді показав великого поета за допомогою опису або якихось інших засобів.

Манера довгої розповіді негативно відбивається також на інших поемах Л. Ромена. У "Красі і вроді" розповідь безмірно довга. Через це цікаві історіософські думки та висловлювання поета про Україну губляться в монотонності. На щастя, трохи рятус справу гнучкий вірш поета.

З ГІМНАСТИКИ

ФІЗКУЛЬТУРА — ЗДОРОВ'Я

Одвічна мрія людини — прожити якомога більше років, зберегти до глибокої старости працездатність, бадьорість й життєрадісність. Погана харчування, убогі житлово-побутові умовини ведуть людину праці до передчасної старости або смерті. Це привернуло до себе увагу науковців. Розпочалося обґрунтування соціальних і біологічних заходів для боротьби проти передчасного старіння. Шляхом координації працівників медицини, біології та інших наук, останніми десятиріччями постала нова галузь медико-біологічної науки — геронтологія.

Недаром існує в народі вислів: продовжити життя — це, насамперед, зуміти не скоротити його, а наша мудра приказка каже, що "здоров'я не купиш — його розум дарує".

Довголіття великою мірою залежить від того, як пройшло її життя в дитинстві. Якщо людина в молодечі роки не мала відповідних умов життя — це впливає негативно не лише на розвиток організму, але й на фізичний її стан.

Важливим засобом зміцнення здоров'я і тривалости життя людини є фізкультура і спорт. Регулярно робити фізкультурні вправи повинні не тільки молоді, але й старші віком люди, бо фізкультура і спорт загартовують організм. Багаторічне спостереження вчених довело, що гімнастика повертає здоров'я лю-

дям, які колись хворіли на серце, дихальні органи, на нервові хвороби і т. д. Завдяки фізкультурі людина не лише позбувається ваги в організмі, великого живота, але й сміність її легенів збільшується.

Коли ми приглянемо до сили, якою володіє гімнастика, ми завважимо, що головною біологічною функцією живого організму є функції руху, який являє собою основний стимулятор росту, розвитку й формування організму.

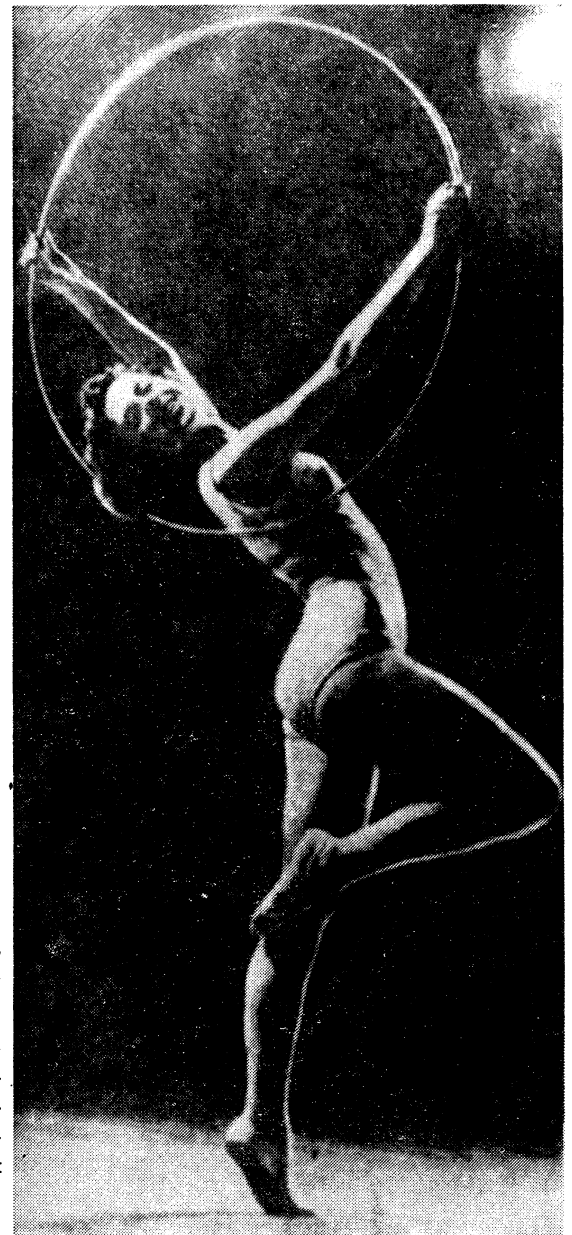
Науково доведено, що систематичні гімнастичні вправи забезпечують відпочинок нервової системи, поліпшують діяльність внутрішніх органів, тренують дихання і кровообіг, зміцнюють м'язи.

Крім гімнастики рухів, широко застосовувана дихальна гімнастика, якої від давніх-давен вживається в Китаї. Цією гімнастикою переважно вправляються хворі на легені і досягають великих і корисних наслідків.

Китайська дихальна гімнастика має три способи: спокійне дихання, глибоке дихання і дихання із зустрічними рухами.

Якщо хто хоче бути здоровим, зберегти на довгі роки бадьорість, енергію і працездатність, треба вправлятися щоденно, вранці чи увечері, гімнастикою. Вона є найкращий лік для людського організму.

І. П-ло

Куди краще враження залишається від метричного боку поеми "На пружі" (до речі, ця назва невдала), в якій з погляду філософії історії Л. Ромена подає перегляд історичних подій України. Зміна ритму в кожній частині сприяє відмінному настроєві. Енергійно прозвучав, зокрема, початок шостого розділу поеми:

Що за крик там такий
татарви і ясиру?
На степу козаки
переходять невіру.
При шаблях наголо
у здогоню завзяту
їх мов вихром несло
на загин супостату.
Коні мчать гаряче,
аж підковами крешуть.
Утікай!.. Не втіче —
миттю голову зчешуть!

Як же називаються герої поем Л. Ромена? Вони переважно безіменні. Його герої — Україна та її сини й

дочки. Це надає майже всім творам поета історіософічно-публіцистичного забарвлення. Такого роду поеми, безперечно, мають право на існування, зокрема в наш час боротьби за збереження української національної ідеології. Але було б далеко краще, якби поет дав образи повнокровних людей, що репрезентували б його ідеї.

Ліричний елемент у поемах Л. Ромена другорядний. Це дуже добра ознака для поеми як жанру. Лише в "Полтаві" автор дав більше вияву своїй ліриці. На жаль, цьому цікаво задуманому творові пошкодила знову ж таки розповідна манера та елементи публіцистики.

Загально кажучи, поеми Л. Ромена — нова сторінка в його творчості. Не зважаючи на деякі недоліки, яких, мабуть, поет уже й не позбудеться, ми позитивно оцінюємо цю книжку і щиро радімо їй передусім молоді. Глибокий патріотизм поета, актуальність тематики, добра мова, — все це допоможе молодим читачам глибше пізнати Україну та її минуле в історіософічному навітленні, хоч і в популярно-традиційному викладі.

Яр СЛАВУТИЧ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО

бажає всім членам, їхнім приятелям та читачам "Молодої України"

КРЕДИТОВА СПІЛКА "СОЮЗ"

404 Бетирст вул. — Торонто, Онтаріо

Христос Воскрес!

КНИГАРНЯ АРКА

575 Queen Street West, — Toronto, Ont.

Тут можете купити книжки, журнали, газети, шкільні і канцелярські прилади, ручні вироби, телевізії, радіо, патефони, патефонні пластинки, різного роду фотографічні апарати й інші речі, які Вам потрібні.

Phone: EM 6-7061

Українська Крамниця

ВЗУТТЯ

- △ Шкіряні вироби найкращих фабрик,
- △ Найновіші моделі на кожний сезон року,
- △ Солідне взуття,
- △ Жіночі торбинки і т. д.

Помірквані ціни.

Власник: Михайло ДАНЧУК

MIKE'S SHOE STORE

813 Dundas St. W. — Toronto, Ont.

Українська Крамниця

DENISON HARDWARE

482 Queen St. W. — Tel.: EM 6-1447

Тут купите всі потрібні Вам для домашнього вжитку речі.

— Доставляємо до Вашої хати.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС

ОПАЛОВУ ОЛИВУ

- дамо Вам першорядну обслугу,
- чистимо, направляємо і вставляємо нові печі (форнеси).

DNIPRO FUEL OIL LTD.

вночі: RO 6-8446 — EM 6-6539

TORONTO, 196 BATHURST ST.

Tel.: EM 6-6539

ШКИРА!

- △ Найкращої якості шкіра.
- △ Доступні, низькі ціни
- △ Найкращий подарунок знайомим і рідним в Європі.

ENGHIN LEATHER SUPPLIES Ltd.

466 Bathurst St. — Toronto, Ont.

Відчинено цілий день в суботу!

ЧИ ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ ЦЯ СПАЛЬНЯ?

Це не єдиний зразок, який ми можемо Вам показати! Наша фірма розміщена у двох великих крамницях, пропонує справді небувалий вибір хатнього устаткування, кухонь, телевізорів, холодильників, радіо-апаратів, фортепіанів та різних музичних інструментів.

ALPHA FURNITURE CO.

735 Queen St. W. — Toronto, Ontario
Phone: EM 3-9637

Довголітній досвід, швидка й солідна обслуга

J. BOYKO
Real Estate Ltd.

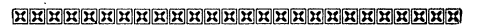
ЦЕ ТАЄМНИЦЯ УСПІХУ НАШОГО ПІДПРИЄМСТВА

Toronto 3, Ont.

383 RONCESVALLES AVE. — TEL.: LE 4-8821

795 QUEEN ST. W. — TEL.: EM 4-5481

Хочете купити чи продати будинок, готель,
апартамент, крамницю, ферму чи іншу нерухомість
або дістати позику — звертайтеся з довір'ям
до нашої фірми.

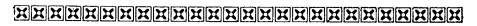
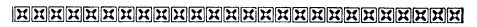
DELHI VARIETY STORE

135 Roncesvalles Ave.,
Toronto, Ont. — Tel: LE 1-3846

Тут купите найліпші великодні подарунки:

Писанки, великодні картки, ювілірні вироби, дитячі іграшки та інші речі.

Власники Крамниці:
РОЗАЛІЯ і ЮРІЙ СТЕФАНОВИЧ

ORBIT FURNITURE

and

APPLIANCE Co. Ltd.

419 College St., Tel.: 363-5359

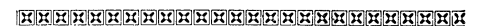
△ Великий вибір хатніх і конторських меблів.

△ Електричні прилади та інше.

△ Солідна Обслуга.

Власники:

Мирон ЕБЕРГАРД і Василь ГАРГАЙ

ВІДОМА В ТОРОНТІ
УКРАЇНСЬКА ДРУКАРНЯ

« К И Ї В »

з модерними, автоматичними машинами. Друкує книжки, брошури, часописи та всякі канцелярійні й комерційні друки.

Замовлення слати на адресу:

KIEV PRINTERS LIMITED
686 Richmond St. West
Toronto, Ontario, Canada
Tel.: EM 3-7839

Робота чиста, скоро й солідна.

